

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

Кафедра іноземної філології та перекладу

Кваліфікаційна робота магістра
на тему:

**ТРУДНОЩІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ:
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ ПІДХІД**

Студента групи ФП 2-1м
факультету економіки та права
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія

ПАПКИ

Дмитра Олександровича

Науковий керівник:

к. пед. н., доц. Сілютіна І. О.

Допущена до захисту

«___» _____ року

В. о. завідувача кафедри

(підпис)

к. технічних наук, доц. Наталія ГОРІДЬКО

В. о. декана факультету

економіки та права

(підпис)

к. юридичних наук, доц. Олеся ЧЕБАН

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

Київ – 2025

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL TRANSPORT UNIVERSITY

FACULTY OF ECONOMICS AND LAW

Department of Foreign Philology and Translation

**DIFFICULTIES IN ENGLISH INTERNATIONAL ECONOMIC
DOCUMENTS TRANSLATION: LEXICAL AND GRAMMATICAL
APPROACH**

Master's Paper by
DMYTRO PAPKA
PhT 2-1m Group

Scientific Supervisor:
Iryna Syliutina,
PhD, Assoc. Prof.

Kyiv – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та права

Кафедра іноземної філології та перекладу

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Галузь 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 035 Філологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри іноземної філології
та перекладу

_____ Наталія ГОРІДЬКО

«___» _____ 2025 р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Папки Дмитра Олександровича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Труднощі при перекладі англомовних міжнародних економічних документів: лексико-граматичний підхід

Керівник кваліфікаційної роботи **Сілютіна І.О., к. пед. наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу**

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом Національного транспортного університету від
«___» _____ 20__ року № ____

2. Строк подання студентом роботи: **17 листопада 2025 року.**

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити).

1. Загальна характеристика міжнародної економічної документації: термінологічна складова.

2. Лексичні особливості англомовних міжнародних економічних документів.

3. Граматична організація структури тексту міжнародної економічної документації.
4. Лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою.
5. Частотність вживання лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Під час захисту кваліфікаційної роботи магістр викладає результати дослідження в англomовній Power-Point презентації.

- Додатки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання Прийняв
Розділ 1. Науковий огляд джерел літератури щодо особливостей мови міжнародної економічної документації.	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	05.06.2025	01.10.2025
Розділ 2. Практичні аспекти перекладу українською мовою міжнародних економічних документів.	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	02.10.2025	12.11.2025
Висновки	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	13.11.2025	25.11.2025
Оформлення джерел літератури.	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	26.11.2025	09.12.2025

7. Дата видачі завдання: **05 червня 2025 р.**

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Ознайомлення з темою кваліфікаційної роботи магістра та вимогами до написання кваліфікаційних робіт	червень	Виконано

	магістра по кафедрі іноземної філології та перекладу. Отримання завдання щодо укладання суцільної вибірки термінів.		
2	Складання плану для першого теоретичного розділу роботи і рекомендації керівника з підбору літератури.	червень	Виконано
3	Виділення й аналіз базових понять. Окреслення мети і завдань.	червень	Виконано
4	Визначення методологічних основ проблеми дослідження (об'єкт, предмет, методи, принципи)	вересень	Виконано
5	Написання Розділу 1. Підрозділ 1.1. Загальна характеристика міжнародної економічної документації: термінологічна складова.	вересень	Виконано
6	Написання підрозділу 1.2. Лексичні особливості англомовних міжнародних економічних документів.	вересень	Виконано
7	Написання підрозділу 1.3. Граматична організація структури тексту міжнародної економічної документації	вересень	Виконано
8	Підготовка доповіді та презентації для унаочнення результатів першого теоретичного розділу.	листопад	Виконано
9	Укладення фрагменту паралельного корпусу текстів, на основі якого формуються реєстри аналізованих мовних явищ у мовах оригіналу та перекладу.	листопад	Виконано
10	Написання Розділу 2. Підрозділ 2.1. Лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою	листопад	Виконано
11	Написання підрозділу 2.2. Частотність вживання лексико-граматичних трансформацій при	листопад	Виконано

	перекладі міжнародних економічних документів.		
13	Оформлення загальних висновків до роботи, уточнення даних у вступній частині. Обговорення результатів антиплагіатної перевірки. Підготовка доповіді та презентації для унаочнення результатів другого практичного розділу.	грудень	Виконано
14	Представлення результатів другого практичного розділу.	01.12.2025	Виконано
15	Захист кваліфікаційної роботи магістра.	18.01.2026	Виконано

Студент

(підпис)

Дмитро ПАПКА

(ім'я та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Ірина СЛЮТИНА

(ім'я та прізвище)

SUMMARY

Business documents play an important role in international relationships, transforming them from language to language is one of the problems of communication between different nations.

The *purpose* of the study is to define the characteristics of reality translation at the theoretical and practical levels.

To achieve *this goal*, the following tasks need to be solved:

- to describe the lexical and grammatical features of international economic documents;
- to consider the specifics of translation of international economic documents;
- to describe the lexical features of the translation of international economic documents;
- to analyse lexico-grammatical transformations in the translation of international economic documents into Ukrainian;
- to find out the frequency of use of lexical and grammatical transformations in the translation of international economic documents.

The *object* of the study is English business documents realities in the intercultural dimension.

The *subject* of the study is the lexical and grammatical aspects of translation of international business documents into Ukrainian.

The factual *material* for scientific study is specific linguistic units (lexemes, phrases, sentences) in one or more languages, the peculiarities of construction, meaning, and functioning of which are investigated in the proposed research, which, in turn, gives new scientifically grounded results.

A set of *methods* was used to study the problem and solve the tasks of the thesis. They are based on the communicative-functional approach and includes theoretical analysis of specialized literature on the research topic, selection of texts for analysis using comparative and contrastive and contextual methods of studying the original and translated texts and identifying appropriate translator's strategies,

statistical processing of the data obtained, and linguistic and translation interpretation of the results. The methods of translation contrastive analysis and word-formation analysis were also used in this study.

The scientific *novelty* of the results is that an attempt has been made to better understand lexical and grammatical ways of transformation in international business documents .

The practical *significance* of the research results lies in the possibility of using the results of the study in writing term papers and diploma papers in translation studies, in practical classes on the section «Translation of Terms», in seminars on «Comparative Lexicology of English and Ukrainian». It is also possible to use the material and results of the research in the field of lexicography, in the further study of terminology problems. The material can also be used in the development of training courses in rhetoric, language culture and stylistics.

KEY WORDS: equivalents, legal, business, terminology, transformations.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. НАУКОВИЙ ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ ЛІТЕРАТУРИ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ	15
1.1. Загальна характеристика міжнародної економічної документації: термінологічна складова	15
1.2. Лексичні особливості англomовних міжнародних економічних документів	26
1.3. Граматична організація структури тексту міжнародної економічної документації	32
Висновки до Розділу 1	40
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ.....	42
2.1. Лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою	42
2.2. Частотність вживання лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів	61
Висновки до Розділу 2.....	65
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	75
ДОДАТКИ... ..	76

ВСТУП

Розширення словника є однією з ключових складових мовного розвитку, що відображає її постійну динаміку. Лексична складова мови постійно змінюється відповідно до мовних законів. Переважаючи з розвитком суспільства, нові предмети та явища призводять до появи нових слів і нових значень. Англійська мова, як одна з найпоширеніших у світі, стає ключовою для забезпечення точних та адекватних перекладів, що відіграють важливу роль у правильному розумінні інформації та уникненні непорозумінь. Реформи в українській економіці та інтеграція України у світовий економічний простір зумовлюють прямий вихід переважної більшості суб'єктів господарювання на світовий ринок, активну участь їх у міжнародних економічних відносинах, що вимагає досконалого володіння іноземною мовою. Стрімкий розвиток економіки й міжнародна інтеграція в цій сфері зумовили інтенсивне зростання економічної і фінансової термінології та обумовили необхідність її всебічного дослідження.

Економічна термінологія постійно змінюється і оновлюється, оскільки економіка розвивається, і нові поняття виникають у світі фінансів та бізнесу. Тому перекладачі та фахівці з міжнародних економічних документів повинні бути завжди в курсі останніх змін та нових термінів, які можуть з'явитися у документах.

Актуальність дослідження визначається постійною потребою у міжнародній співпраці, яка стала невід'ємною частиною процесу глобалізації. Для успішного функціонування процесів світової комунікації надзвичайно важливий ефективний переклад та розуміння культурних відмінностей. Зростаючий попит на точні та адаптовані переклади міжнародних документів та зважаючи на нинішню ситуацію в країні, що збільшила попит на досвідчених перекладачів для міжнародних відносин вимагає особливої уваги з боку вивчення цих аспектів. Це робить актуальним дослідження лексичних та граматичних особливостей таких перекладів.

Науковці досліджують окремі аспекти економічної термінологічної лексики: Л. Д. Тимченко, А. В. Шугаєв, Л. О. Ярова, а також проблемою вивчення лексико-граматичних аспектів перекладу міжнародних документів займалися такі вчені: Н. М. Абабілова, Я. С. Грищенко, О. Р. Зарума-Панських, Н. Є. Кащишин, І. А. Сидоренко, Г. В. Чорновол, М. Бейкер (M. Baker), С. Баснет (S. Basnett), К. Норд (Ch. Nord), А. Пім (A. Pym).

Таким чином, недостатній рівень наукової розробленості проблеми, а також врахування актуальності теми дослідження для сучасного розвитку лексикології і філології в Україні зумовили вибір теми кваліфікаційної магістерської роботи— **«Труднощі при перекладі англомовних міжнародних економічних документів: лексико-граматичний підхід»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: вибір напрямку дослідження пов'язаний з ініціативною науковою темою кафедри іноземної філології та перекладу «Мовні різноманіття лінгвістичної підготовки як ресурс у цифровому та очному навчанні: розробка цифрового інструменту навчання та викладання і його гнучкого використання за спеціальністю підготовки майбутніх фахівців з перекладу» Національного транспортного університету.

Мета дослідження – встановити лексико-граматичні аспекти перекладу документів українською мовою, а саме міжнародних економічних документів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- описати термінологію міжнародної економічної документації;
- розглянути лексико-граматичні особливості міжнародних економічних документів;
- розглянути специфіку перекладу міжнародних економічних документів;
- проаналізувати лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою;
- з'ясувати частотність вживання лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів.

Об'єктом дослідження є англomовні міжнародні економічні документи.

Предметом дослідження виступають лексико-граматичні аспекти перекладу українською мовою міжнародних економічних документів.

Фактичним матеріалом для наукового вивчення слугують конкретні мовні одиниці (лексеми, словосполучення, речення) в одній або кількох мовах, особливості побудови, значення, функціонування яких досліджуються у пропонованій розвідці, що, в свою чергу, дає нові науково обґрунтовані результати.

Джерельна база дослідження. Основою дослідження стали:

- 300 термінів економічної сфери, які отримані шляхом суцільної вибірки з текстів міжнародних економічних документів та загальнодоступних документів НАТО;
- науковою базою аналізу особливостей перекладу англomовних текстів слугували терміни економічної сфери.

Методи опрацювання матеріалу та його опису. Для вивчення проблеми і розв'язання завдань дипломної роботи використано комплекс **методів**. Вони базуються на комунікативно-функціональному підході та включають теоретичний аналіз спеціальної літератури за темою дослідження, підбір текстів для аналізу із застосуванням *порівняльно-зіставного* та *контекстуального* методів дослідження текстів оригіналу й перекладу та виявлення відповідних стратегій перекладача, статистичну обробку отриманих даних та лінгвістичну і перекладацьку інтерпретацію отриманих результатів. У даній роботі ми використовували також *методи перекладознавчого контрастивного аналізу*.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дипломній роботі досліджено теоретичні аспекти перекладу англomовних міжнародних економічних документів; розкрито лексико-граматичні особливості англomовних міжнародних економічних документів; охарактеризовано специфіка перекладу міжнародних економічних документів; з'ясовано

лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою.

Практичне значення одержаних результатів наукової роботи полягає у можливості використання результатів дослідження при написанні курсових і дипломних робіт з перекладознавства, на практичних заняттях з розділу «Переклад термінів». Також є можливість використання матеріалу і результатів дослідження при роботі з специфіка перекладу міжнародних економічних документів. Також досліджений матеріал може використовуватися при розробці навчальних курсів з перекладу.

Апробація результатів дослідження. Загальні результати дослідження висвітлено у виступі на Всеукраїнській конференції здобувачів освіти та молодих учених «Відбудова транспортної інфраструктури України» (21 березня 2025 року).

Публікації. Результати дипломної роботи висвітлено у тезах доповіді у збірнику матеріалів наукової конференції, які додатково відображають результати наукового дослідження.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи – 94 сторінки (69 сторінок – основний текст). Список використаних джерел – 67 назв на 6 сторінках.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми й актуальність обраної для дослідження проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів, сформульовано основні положення, які виносяться на захист.

У **першому** розділі висвітлено теоретико-методологічні засади запропонованого дослідження: визначено теоретичні аспекти дослідження перекладу англomовних міжнародних економічних документів українською

мовою; з'ясовано лексико-граматичні особливості англомовних міжнародних економічних документів; охарактеризовано специфіку перекладу міжнародних економічних документів.

У **другому** розділі розглянуто лексичні особливості перекладу міжнародних економічних документів; здійснено аналіз лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою; встановлена частотність вживання лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів.

У **висновках** підведено підсумки проведеного дослідження, підкреслено та опрацьовано роль лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВИЙ ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ ЛІТЕРАТУРИ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

1.1. Загальна характеристика міжнародної економічної документації: термінологічна складова

Для розуміння лексико-граматичних особливостей англomовних міжнародних економічних документів потрібно розібратись у їх основних аспектах та у самих економічних документах.

Економічний документ зазвичай є частиною наукового, офіційного або бізнес-стилю, залежно від його призначення та контексту. У наукових дослідженнях, статтях, аналітичних звітах та академічних публікаціях може використовуватися науковий стиль експонування інформації, який передбачає використання термінології, точності та логічної структури. У офіційних документах, пов'язаних із діловими операціями, фінансовою звітністю, угодами, листами тощо використовується офіційний стиль, характерний застосуванням формальної термінології, чіткістю та відсутністю зайвих висловлень. У комерційних документах, таких як бізнес-плани, презентації, листи, використовується бізнес-стиль, що акцентує на конкретних ділових аспектах, коротких та зрозумілих висловленнях, а також активному використанні прагматичної термінології.

Таким чином, стиль економічного документа може залежати від його призначення та специфіки використаної мови.

Вивчення документів як слідів діяльності в організаціях має довгу історію в таких галузях досліджень, як бібліотекознавство та інформатика, документознавство та архівознавство (Briet, 2006), а нещодавно вивчення цифрових документів у технологічно опосередкованих системах сформувало центральний напрямок досліджень у галузях дослідження робочого місця та

CSCW. Вивчення цифрових документів для підтримки спільної діяльності можна розглядати з кількох різних точок зору. Цифрові документи можна розглядати як структуровані артефакти з чітко визначеними інформаційними моделями та метаданими, що виступають носіями організаційної інформації, яку можна інтегрувати та обмінюватися нею між людьми, а також між різними системами та технологіями (Robert, 2005).

Документи також можна розглядати як доказові записи організаційної діяльності, що дає змогу не лише дослідити окремий документ, а й його контекст і походження; дає уявлення про те, як він пов'язаний і взаємодіє з іншими документами, суб'єктами та організаційними процесами і процедурами. Цифрові документи також виступають як пограничні об'єкти, що опосередковують взаємодію, комунікацію та співпрацю між людьми та різними технологіями. Саме на цьому теоретичному тлі документів як структурованих, доказових артефактів, що підтримують взаємодію та комунікацію, ми розглядаємо наші дослідження спільної діяльності на платформах корпоративної співпраці. Дослідження, спрямовані на вивчення документів і документальних практик, мають давню історію у формі етнографічних досліджень праці (Basili, 2000).

Ці дослідження дають дуже детальне і важливе розуміння спільної роботи на місцевому та індивідуальному/груповому рівнях, однак вони мають ряд обмежень для нашої пропонованої роботи, оскільки часто є дослідженнями, що базуються на спостереженні за учасниками і проводяться навколо конкретного завдання і типу документа (наприклад, електронні картки пацієнтів) або інструментів і діяльності спільної роботи (наприклад, вікі та управління знаннями), а також у конкретних місцях у відносно вузькі часові рамки. Термін – це більше, ніж лексема або слово (яке потрібно шукати), оскільки він перебуває у більш тонкому зв'язку з частиною інформації в певній галузі знань. Це поняття, оскільки воно вимагає більшої кількості обмежень на інформацію, яку потрібно шукати в текстах. інформації, яку потрібно шукати в текстах. Крім того, термін передає добре оцінене

(зазвичай складне) значення, якщо спільнота користувачів погоджується з його змістом. Якщо нас цікавить уніфікована термінологічна деривація, ми можемо розглядати терміни як поверхневі канонічні форми (можливо, структуровані) виразів, що вказують на їхній зміст (Basili, 2000: 125).

Бізнес-терміни є важливими, оскільки вони передають не лише словесне значення, але й мають певний внутрішній контекст, пов'язаний з практичним застосуванням у бізнесі. Вони стають вираженням спеціалізованої термінології, що використовується в даній галузі, і сприяють уніфікації спілкування серед фахівців. Також, визначаючи лексичні характеристики бізнес-термінології, важливо враховувати їхню роль у створенні уніфікованої термінологічної бази для спілкування в бізнес-середовищі. Терміни не лише надають точності в передачі інформації, але і сприяють ефективному взаєморозумінню між фахівцями в конкретній галузі.

Таким чином, термін характеризується загальними зобов'язаннями щодо нього, і це має певний вплив на його використання. Дистрибутивні властивості складних термінів (номенів) суттєво відрізняються від властивостей їхніх базових елементів. Відхилення від звичайної дистрибутивної поведінки окремих компонентів може бути використано як маркер некомпонентності, так і як специфічний натяк на релевантність домена (Basili, 2000: 125).

Слід зосереджуватися не лише на суто граматичних моментах, а й на функціях мови та культурних аспектах, щоб розглядати ділову комунікацію як своєрідне посередництво між культурами. Студенти можуть добре володіти англійською мовою, але не використовувати її у відповідних ситуаціях. Таким чином, роль перекладу є фундаментальною у навчанні та демонстрації студентам стратегій посередництва, а також мовних і культурних відмінностей за допомогою контрастивного підходу до мови. Завдяки перекладу студенти можуть дізнатися більше про стратегії вирішення проблем, покращити свої аналітичні навички та зміцнити свою граматичну та лексичну компетенцію і продуктивність.

У англомовних міжнародних документах ключовим аспектом їхньої структури та стилю виступає формалізм. Він відображає стандарти та норми, які регулюють оформлення, зміст та представлення таких документів. Важливим він є з численних причин, перш за все для забезпечення юридичної точності та ясності міжнародних договорів, угод та інших документів. Міжнародні документи часто містять спеціалізовану термінологію, яка відображає конкретні аспекти правового, економічного або політичного контексту. Спеціалізована термінологія в англомовних міжнародних документах відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні чіткості, точності та однозначності тексту. Ця термінологія відображає конкретні аспекти правових, економічних, політичних, торговельних та інших сфер міжнародних відносин і є ключовою для розуміння змісту та виконання цих документів (Логінова, Осадча, 2020: 52).

Міжнародні документи, такі як договори, угоди, конвенції, протоколи і т. д., часто містять терміни та визначення, які є юридично зобов'язуючими для всіх сторін, що підписали документ. Ця спеціалізована термінологія має такі основні аспекти:

- юридична точність спеціалізованої термінології в міжнародних документах. Вона описує правові статуси, права та обов'язки сторін, тому недорозуміння або неточності в термінах можуть мати серйозні наслідки;
- узгодженість – термінологія повинна бути узгодженою та стандартизованою, щоб уникнути двозначності або різних тлумачень. У міжнародних документах часто використовуються деякі основні терміни, які мають стандартні визначення;
- культурна нейтральність – термінологія має бути культурно нейтральною, щоб вона була зрозумілою та прийнятною для всіх сторін, незалежно від їхнього культурного контексту. У багатьох міжнародних документах, особливо тих, що стосуються торгівлі та економіки, спеціалізована термінологія включає фінансові поняття, такі як *currency exchange*, *customs tariff*, *export*, *import*, *investment* т. д. Ці терміни мають

важливе значення для торговельних відносин між країнами (Любченко, 2015: 280).

Формалізм включає в себе вимоги до структури та оформлення міжнародних документів. Це включає в себе правила щодо заголовків, нумерації статей або розділів, використання римських чи арабських цифр для позначення частин документа, використання конкретного шрифту та розміру шрифту тощо. Міжнародні документи мають чітку структуру з заголовками розділів і підрозділів, які нерідко нумеруються римськими чи арабськими цифрами, наприклад, *Section II: Obligations of the Parties*.

Формалізм також вимагає використання певного мовного стилю. Міжнародні документи повинні бути написані формально, без використання неофіційної або розмовної мови. Мовний стиль має бути однаковим та без суб'єктивних оцінок. Характерною особливістю спеціалізованих текстів є широке використання деяких граматичних структур, таких як пасивний стан з дієсловами: *suppose, assume, conclude, infer* тощо. В англійській мові він зустрічається набагато частіше, ніж у слов'янських мовах. Це відображає безособовий стиль спеціалізованих текстів. Особові конструкції, використання третьої особи однини або множини, часті перформативи, такі як: *declare, confirm, commit*, або дієслова згоди, такі як: *permit* і *authorise*, є типовими для юридичних текстів. Те саме стосується широкого використання модальних дієслів, характерних для договорів, оскільки вони регулюють зобов'язання, права та заборони. З іншого боку, деякі граматичні конструкції, такі як імперативи, не характерні для спеціалізованих текстів (Arsentyeva, 2003: 38).

Для верстки характерний чіткий поділ тексту на блоки. Такий поділ тексту найбільш характерний для так званих кодифікованих текстів (наприклад, трудовий договір, бізнес-контракт, медичний діагноз, заява тощо), до яких слід віднести і свідоцтво про народження. Кодифіковані тексти характеризуються офіційно встановленою та організованою структурою їхніх компонентів. Кожен компонент є обов'язковим. Такі компоненти надають

тексту статусу офіційного документа і, водночас, представляють зміст за допомогою прийнятої лексики (Arsentyeva, 2003: 38).

Формалізм покликаний забезпечити юридичну точність тексту. Договори та угоди повинні бути сформульовані так, щоб не залишати місця для двозначностей або різних інтерпретацій. Юридична точність є важливою, оскільки ці документи становлять основу для вирішення спорів та виконання зобов'язань сторін. Формалізм також стосується використання спеціалізованої термінології. У таких документах часто використовується спеціалізована термінологія, яка визначається в самому тексті або у додатках. Наприклад, *Contracting Party* може бути чітко визначеним терміном.

При розгляді тексту, пов'язаного із труднощами використання формальної економічної термінології, може виникнути ряд проблем. Складність та технічний характер економічної мови можуть ускладнити точне вираження сенсу іншою мовою, особливо для тих, хто не має спеціалізованої економічної освіти. Ця складність стає ще більшою через терміни, які мають багатозначне значення або залежать від контексту, що створює потенційні труднощі у забезпеченні точного відтворення та уникненні непорозумінь.

Крім того, динаміка економічної термінології з її постійним розвитком і оновленням концепцій додає ще один шар складності для мовців. Слідкування за останніми тенденціями та змінами у мові економіки стає вирішальним для забезпечення точності та актуальності в перекладі. Нюанси визначень і культурні відмінності додатково ускладнюють завдання, вимагаючи від мовців орієнтуватися в різних інтерпретаціях, на які впливає різний рівень економічної освіти (Шелепкова, 2018: 56).

Документи можуть містити формальні вирази, які підкреслюють юридичну обов'язковість та серйозність, *Reservations and obligations of the parties* або *Authorized representatives*. Деякі міжнародні документи вимагають використання певного формату, наприклад, подвійного інтервалу, конкретного шрифту (Times New Roman), а також використання курсиву чи жирного шрифту для виділення важливих пунктів.

Формалізм також стосується процедур підпису та легалізації міжнародних документів. Підписи сторін мають відповідати певним вимогам, і документи можуть потребувати печаток або легалізації для їхньої юридичної сили. Документи закінчуються стандартними фразами, такими як наприклад: *Certified by authentic signatures*, і містять підписи уповноважених осіб.

Формалізм у міжнародних документах є необхідним для того, щоб забезпечити їхню правову обов'язковість та зрозумілість для всіх сторін, що підписали чи мають з ними справу. Він допомагає уникнути непорозумінь, інтерпретаційних розбіжностей та спрощує виконання угод. Крім того, формалізм забезпечує стійкість документів у часі, оскільки вони можуть залишатися актуальними та юридично зобов'язуючими протягом багатьох років чи навіть десятиліть. Документи можуть посилатися на відповідні закони та міжнародні конвенції, які підтримують їхню юридичну підставу (Любченко, 2015: 280).

У міжнародних документах формалізм також є проявом поваги до сторін, які підписують документи. Він демонструє серйозність та обов'язковість виконання зобов'язань, а також показує, що документи підготовлені професіоналами, які дотримуються встановлених норм і стандартів (Baker, 2006: 7). Міжнародні документи часто містять додатки, які розширюють або пояснюють основний текст. Наприклад, можуть додаватися приклади форм, зразки процедур або таблиці з деталями.

Однак, при всіх його перевагах, формалізм також може бути складним і надмірним. Деякі критики вказують на те, що він може робити текст документа важче зрозумілим для тих, кому необхідно швидко прочитати та зрозуміти його зміст. Також, іноді формалізм може стати перешкодою для адаптації міжнародних документів до змінних умов чи нових реалій.

Загалом, формалізм в англomовних міжнародних документах є невід'ємною частиною їхнього створення та використання. Він сприяє забезпеченню юридичної точності та стійкості таких документів у часі та допомагає зменшити можливість непорозумінь та спорів між сторонами.

Однак важливо зберігати баланс між формалізмом та доступністю документів для всіх зацікавлених сторін, забезпечуючи їхню зрозумілість та ефективність.

Точність (однозначність) досягається завдяки частому використанню спеціалізованої лексики в наукових текстах та офіційних документах. До неї належать прості та складні терміни, словосполучення, складні синтагми, скорочені конструкції або аббревіатури, а також інші мовні елементи.

Еквівалентність вийшла з моди. Німецькомовна "Skopostheorie" зробила її ще більш немодною, стверджуючи, що оскільки "функціональна відповідність" (найближча до еквівалентності вимога, яку вони мали до еквівалентності) була не більше, ніж однією з багатьох можливих вимог, то переклад зазвичай вимагає радикальніших трансформацій. Для цих теоретиків еквівалентність стала чимось незначним, окремим випадком. Однак майже в той самий час інші теоретики руйнували еквівалентність у прямо протилежний спосіб. Для цієї другої дуже широкої групи, для того, що Геден Турі згодом назвав "описовим перекладознавством", еквівалентність була властива всім перекладам, просто тому, що вони вважалися перекладами, незалежно від їхньої лінгвістичної чи естетичної якості.

Це все змінило. Якщо еквівалентність раптом стала повсюдною в перекладах, або майже повсюдною, вона більше не могла бути використана для підтримки будь-якої лінгвістики, яка б допомагала людям її створювати, а також не могла безпосередньо слугувати для нормативного навчання перекладачів. Таким чином, перекладознавство опинилося у сфері, яка перекладознавство було відносно незахищеним з боку будь-якої материнської дисципліни; воно повинно було стати власною дисципліною. Дескриптивний підхід наголошував на необхідності проведення досліджень перекладу, здебільшого на кшталт структуралістських літературознавчих досліджень, а не викладати принципів і думок. Теорії, пов'язані з дослідженням, таким чином позиціонувалися проблематично відірваними від зростаючої кількості навчальних закладів; вони перебували в інституційному контексті, зовсім відмінному від контексту "Skopostheorie" (Рум, 2009).

Термін «deskриптивне перекладознавство» не отримав повного визнання до публікації книги Гідеона Турі «Deskриптивне перекладознавство і не тільки». Відтоді він перетворився на символічний прапор для різноманітної групи науковців-новаторів. Навколо цього специфічного терміна з'явився значний масив думок і досліджень. На перший погляд, це широка парадигма, в рамках якої науковці прагнуть зобразити переклад таким, яким він є, а не прописати, яким він має бути. Однак ці терміни є спрощенням. Якби єдиною метою був опис, велика теорія була б непотрібною. Проте в рамках цієї парадигми з'явилося багато теоретичних понять, таких як системи, зрушення, норми, універсалії та закони. Крім того, триває дискусія щодо визначення самого терміна «переклад». Незважаючи на акцент на описі, ця парадигма залишається центром теоретичних досліджень.

В історичному контексті перехід від рецепту до опису був очевидним викликом інституціоналізації парадигми еквівалентності. Замість того, щоб просто розповісти людям, як перекладати добре (а саме це намагаються робити більшість лінгвістичних аналізів на основі еквівалентності, а також Скопотеорія і, сподіваємося, більшість навчальних закладів), deskриптивістські теорії мають на меті визначити, як люди насправді перекладають, незалежно від того, якої якості вони мають на увазі. Парадигма еквівалентності здебільшого походить від науковців які працювали в галузі лінгвістики або професійної підготовки; deskриптивна парадигма здебільшого здебільшого дослідники з літературознавчою освітою. Цей поділ з'явився в 1970-х і на початку 1980-х років, приблизно паралельно з розвитком Скопотеорії. Інтелектуальні генеалогії deskриптивної парадигми можна тим не менш, можна простежити принаймні до початку двадцятого століття (Рум, 2009).

Загальним явищем в англomовних міжнародних документах виступають аббревіатури та акроніми, що використовується для спрощення та скорочення тексту. Їхнє вживання допомагає зменшити обсяг та полегшити сприйняття тексту, особливо в контексті складних договорів, конвенцій та інших

міжнародних угод. Давайте розглянемо, як аббревіатури та акроніми використовуються в міжнародних документах та чому вони є важливими.

Текстам досліджуваної сфери характерна наявність аббревіатур, які передаються еквівалентним українським скороченням, наприклад: *CPI (consumer price index)* – *ПЦ (індекс споживчих цін)*, тобто переклад відбувається шляхом підбору варіанта аналога, який найточніше передавав би значення терміну. При цьому, шукаючи еквівалентне українське скорочення, постає необхідність знайти українське опорне джерело, максимально близьке за своїм змістом до мікроконтексту скорочення, і за допомогою цього джерела встановити наявність (або відсутність) еквівалентного українського скорочення. У разі відсутності еквівалента в мові перекладу зміст корелята передається за допомогою описового перекладу англійського відповідника (Ланова, Каплун, 2010: 50).

Скорочення та економія місця може бути одним з найбільш очевидних переваг аббревіатур і акронімів – це зменшення обсягу тексту. В міжнародних документах, які можуть бути об'ємними та деталізованими, це дозволяє зберегти місце та ресурси, а також полегшує сприйняття тексту для читачів. Уніфікуючи термінологію акроніми і аббревіатури стандартизують вживання термінів у міжнародних документах. Наприклад, в акті *Non-Proliferation – Договору про нерозповсюдження ядерної зброї* використовується акронім *NPT* який стає стандартним для позначення цього документа у всіх мовах та перекладах.

Використання акронімів та аббревіатур допомагає зберігати консистентність термінології впродовж документу. Замість повторення повних назв організацій, законів чи угод, можна користуватися відповідними скороченнями, що робить текст послідовним та зрозумілим. Деякі акроніми можуть мати важливу вагу та унікальність у своєму контексті. Наприклад, акронім «*UN*» для *Організації Об'єднаних Націй* є універсально визнаним та широко використовується, щоб вказати на цю міжнародну організацію. Використання аббревіатур та акронімів допомагає зменшити час, необхідний

для написання та читання документів. Вони роблять текст більш компактним та легше засвоюваним.

Важливою перевагою акронімів є можливість уникнути непорозумінь, особливо у міжнародному контексті з різними мовами та культурами (Чумак, 2006: 37). Стандартизовані акроніми дозволяють точно визначити та використовувати певні поняття. Деякі акроніми стають настільки поширеними та впізнаваними, що вони стають брендами або символами самі по собі. Наприклад, «*NASA*» (*National Aeronautics and Space Administration*) або «*NATO*» (*North Atlantic Treaty Organization* – Північноатлантичний альянс) є не тільки акронімами, але й іменами, які легко впізнаються та асоціюються з відповідними організаціями чи концепціями, наприклад: *UN* – *ООН* (*United Nations* – Організація Об'єднаних Націй); *EU* – *ЄС* (*European Union* – Європейський союз); *GDP* – *ВВП* (*Gross Domestic Product* – Валовий внутрішній продукт); *WHO* – *ВООЗ* (*World Health Organization* – Всесвітня організація охорони здоров'я).

Акроніми та аббревіатури можуть зменшити ризик помилок чи невідповідностей у тексті. Коли поняття позначається однією короткою аббревіатурою, його використання сприяє уникненню різних варіантів написання чи інтерпретацій. У міжнародних документах можуть бути посилання на внутрішні статті, розділи чи додатки, які також позначаються аббревіатурами або акронімами. Це робить текст більш структурованим та полегшує пошук конкретних положень. У деяких випадках, використання акронімів може сприяти політичній коректності та уникненню образливих або неприйнятних слів. Наприклад, велика кількість міжнародних організацій та угод використовує скорочення для уникнення вживання неприємних або конфліктних термінів. Загалом, використання аббревіатур і акронімів в англomовних міжнародних документах є важливою складовою їхньої структури та термінології. Вони спрощують сприйняття та редагування тексту, а також забезпечують стандартизовану та уніфіковану мову, яка допомагає уникнути непорозумінь та невідповідностей. Правильне використання цих

скорочень допомагає зробити міжнародні документи більш чіткими, зрозумілими та ефективними у всіх аспектах міжнародних відносин та дипломатії. Абревіатури та акроніми є лише деякими прикладами з численних, які використовуються в міжнародних документах, договорах, конвенціях та угодах для спрощення та стандартизації мови та термінології. Вони допомагають забезпечити юридичну точність та зменшити обсяг тексту, зробивши документи більш чіткими та зрозумілими для всіх сторін (Ярова, 2012: 22).

Різноманітні культури володіють унікальними цінностями та світоглядом, що може впливати на вибір лексики та концепцій у письмових матеріалах. Наприклад, підходи до відповідальності, співпраці або обробки ризиків можуть варіюватися. Кожна країна має свої правила та закони, які регулюють бізнес-середовище. Для точного відтворення юридичних аспектів документів перекладач повинен мати глибоке розуміння міжнародного та національного законодавства.

Оскільки, символи та образи можуть мати різні культурні асоціації, тому важливо, щоб перекладач уникав мовних засобів, що можуть викликати негативні асоціації або непорозуміння. Культурний контекст тісно пов'язаний з загальним змістом документа, особливо коли йдеться про угоди між компаніями з різних регіонів.

1.2. Лексичні особливості англomовних міжнародних економічних документів

Міжнародні економічні документи мають свою специфіку, пов'язану з особливими економічними, фінансовими та правовими термінами, а також з їхнім впливом на міжнародні відносини та торгівлю.

Однозначність (точність) вважається найважливішим чинником формування наукового стилю. Тексти цього стилю покликані виступати каналом комунікації між науковцями та суспільством. Такий текст слугує

засобом передачі закованої інформації, отриманої в результаті наукового дослідження, та забезпечення її точного донесення до суспільства. Ступінь точності залежить від умінь автора добирати саме ті лексичні одиниці, які б найточніше передавали, описували та характеризували зображуване поняття, явище, пристрій, прилад чи дію (Карахун, Борковська, 2021: 119).

Термінологія та економічні терміни в англomовних міжнародних документах відіграють важливу роль, оскільки вони є мовною основою для укладення та виконання міжнародних угод, угод, та інших економічних домовленостей між країнами, корпораціями та організаціями. Економічна термінологія може бути технічною, специфічною для галузі та має свої унікальні особливості, які слід враховувати під час перекладу та інтерпретації англomовних міжнародних документів. Економічні терміни в англomовних міжнародних документах мають бути використані точно та конкретно. Це допомагає уникнути недорозуміння та двозначності. Наприклад, термін *Gross Domestic Product* (Валовий внутрішній продукт) повинен бути використаний у всіх документах з однаковим розумінням.

У міжнародних економічних документах важливо дотримуватися уніфікованої термінології, щоб забезпечити зрозуміність для всіх учасників. Деякі терміни, такі як *trade deficit* (торговий дефіцит) або *inflation rate* (інфляційна ставка), мають загальноприйняте значення (Панських, 2001: 16).

У багатьох міжнародних економічних документах широко використовуються акроніми та аббревіатури для скорочення довгих та технічних назв. Наприклад, «WTO» вказує на Всесвітню торговельну організацію.

Фінансова термінологія, така як *capital gains* (прибуток від продажу капіталу) або *liquidity ratio* (відношення ліквідності), може бути особливо складною через її технічний характер та залежність від контексту.

Економічні документи часто мають правовий характер, і терміни пов'язані з юридичними аспектами, такими як *contractual obligations*

(контрактні зобов'язання) або *force majeure* (форс-мажорні обставини), вимагають особливої уваги.

Термінологія має бути структурованою та систематизованою для полегшення пошуку та розуміння. Документи можуть містити словники або глосарії для пояснення економічних термінів (Абабілова, 2017: 17).

На лексичному рівні варто виділити особливості перекладу з англійської на українську мову, які включають: загальновживану лексику, терміни та спеціальну лексику, аббревіатури та скорочення, власні назви.

Загальновживана лексика – це слова з одним або кількома значеннями, включаючи ті, що мають особливе значення в фінансово-економічній документації.

Терміни та спеціальна лексика – це одиниці, які можуть викликати труднощі при перекладі, вимагаючи від перекладача використовувати спеціалізовані термінологічні словники.

Переклад аббревіатур та скорочень включає пошук елементів оригіналу або використання транскрипції та транслітерації, що може вимагати переосмислення сенсу.

Власні назви передаються українською мовою за допомогою транслітерації, транскрипції або калькування.

На рівні лексичних одиниць можуть виникати такі помилки, як порушення лексико-семантичної сполучуваності, надання переносного значення словам, що не мають його в системі літературної мови, нерозрізнення синонімів, змішування паронімів та неправильне відтворення чисел, дат, сум та інших цифрових даних через полісемантичність лексичних одиниць та неправильне використання їхніх значень у контексті.

Різні країни мають власні правила етикету та формалізму у бізнес-спілкуванні. Наприклад, ступінь формальності у мовленні може відрізнятися від країни до країни. Перекладач повинен враховувати ці відмінності, щоб використовувати відповідні мовні конструкції.

Визначення «тимчасово безеквівалентні» англійські економічні терміни є досить точним з двох причин. З одного боку, воно підкреслює, що відсутність еквівалента не означає абсолютної неперекладності терміна і може бути вирішена за допомогою інших мовних засобів. З іншого боку, це визначення вказує на причину безеквівалентності (тимчасове відставання однієї мови у розвитку системи понять у конкретній галузі) і на екстралінгвістичні умови для її подолання (подолання «відставання» завдяки подальшому розвитку професійної сфери, зокрема через міжнародну ділову комунікацію)» (Тупиця, 2012).

Безеквівалентні терміни виникають тоді, коли одному терміну в одній мові не можна знайти точного відповідника в іншій мові, оскільки поняття, яке вони виражають, може бути унікальним або має нюанси, які не можна повністю передати іншою мовою. Це може бути особливо важким в сферах з великою кількістю термінів, що визначають технічні, наукові або культурні концепції (Тупиця, 2012). Наприклад, в економічній термінології може бути важко знайти абсолютно точний еквівалент для понять, що є унікальними для конкретної країни чи системи. Певні податкові або бухгалтерські терміни можуть мати велику кількість нюансів, які не можна передати іншомовним еквівалентом.

Порівнюючи англійські складні терміни та їхні українські відповідники, можна помітити відмінності в лексичному значенні ядра або головних компонентів. Різні ключові терміни слугують основою для утворення композитних термінологічних одиниць в англійській та українській мовах, що зумовлено різними традиціями номінації. Використання компонентів ядра ширшого значення порівняно з українською мовою є досить поширеною тенденцією. Іменники загальної семантики широко використовуються в англійській мові як основа для утворення термінів, що не характерно для української термінології.

Хоча безеквівалентні англійські економічні терміни й не становлять значну кількість в економічній терміносистемі, вони можуть викликати

певні труднощі при перекладі. Важливо враховувати, що при перекладі не завжди необхідно перекладати всі компоненти лексичної одиниці, оскільки переклад полягає не лише у заміні слова однієї мови словом іншої.

Отже, до безеквівалентної економічної термінології, можна віднести ті слова, які означають явища або поняття, що відсутні в українському економічному словнику з певних причин, такі як «*custodian*», «*temporary difference*», «*valuation allowance*» та інші. Важливо відзначити, що у перекладі може відсутній саме еквівалентний термін, але саме поняття може існувати в українській економічній реальності. Вибір методу перекладу для таких лексичних одиниць вимагає урахування конкретної екстралінгвістичної ситуації використання термінів, оскільки ситуація дозволяє врахувати специфіку змісту термінів.

Терміни, які називають явища, що виникли в українській реальності, але ще не отримали чіткого визначення в понятійному апараті відповідної сфери, є причиною відсутності термінів, наприклад: *dilutive securities* – цінні папери, які поширюють капітал; *group voting* – голосуючі акції групи компаній; *mortgage backed liability* – зобов'язання, забезпечені заставою нерухомості; *parent holding* – акції у власності материнської компанії; *termination income benefit* – грошова виплата після закінчення терміну дії договору.

Важливо відзначити, що в другого типу термінів відсутній саме термін-еквівалент, проте іноді існує рекомендований двомовними словниками еквівалент, який може використовуватися – передтермін, що є комбінацією термінів та загальновживаних лексичних одиниць. Цей еквівалент передає значення терміна, але не відповідає стандартам термінології, оскільки він не визначає видового поняття, не є стислим, не має незмінної структури та семантично неоднозначний. Таким чином, різниці в системі понять двох мов створюють об'єктивні передумови для виникнення безеквівалентності (Тупиця, 2012).

Деякі міжнародні документи встановлюють послідовність подій або умов для їх виконання. Наприклад, документ може вимагати спершу виконати

певну дію або умову, а потім перейти до наступних етапів. Це важливо для забезпечення правильного порядку виконання договору. Деякі документи містять часові рамки для вираження відмови чи скасування договору. Наприклад, *on 10 days written notice* або *within 30 days of the event occurring*. Це допомагає сторонам заздалегідь знати, коли та як вони можуть реагувати на зміни обставин. В окремих міжнародних документах можуть бути визначені періоди виконання певних зобов'язань чи проектів. Наприклад, у договорі про постачання може бути вказаний строк постачання товарів або послуг.

Оскільки міжнародні документи можуть бути укладені між сторонами з різних часових зон, важливо визначити, в якому часовому поясі вказані всі дати та терміни. У деяких документах можуть бути встановлені річні обов'язки або календарні плани, які визначають обов'язки сторін на протязі року. Деякі міжнародні документи можуть містити посилання на попередні акти, договори або рішення, що мають історичне значення. У цьому контексті важливо зазначити дати інших документів, на які ви посилаєтесь. Кожен термін, який визначається в міжнародному документі, повинен бути детально визначений, включаючи часові рамки та обставини його використання.

Розуміння цих різниць є важливим для уникнення непорозумінь та забезпечення правильного розуміння дат у міжнародних документах. При написанні дати у міжнародному контексті важливо враховувати мовні та форматні відмінності між англійською та українською мовами, щоб забезпечити чіткість та точність у вираженні дати (Дуднік, 2013: 243).

Переклад міжнародних економічних документів – це важлива справа, яка вимагає дотримання ділових звичаїв та стандартів для забезпечення точності, якості та відповідності вимогам міжнародного бізнесу та права. Давайте розглянемо деякі з цих звичаїв та стандартів.

Перекладач повинен мати глибоке розуміння економічної та фінансової термінології, а також специфічної лексики, що використовується в міжнародних документах. Важливо використовувати відповідні терміни та їх еквіваленти в перекладі. Перекладач повинен розуміти правовий контекст

міжнародних документів та дотримуватися відповідних правових норм і вимог. Це означає, що переклад повинен бути точним і відповідати правовому статусу оригіналу.

У багатьох міжнародних економічних документах міститься конфіденційна інформація. Перекладач повинен забезпечити конфіденційність і безпеку цієї інформації під час перекладу та обробки документації. Перекладач повинен дотримуватися формату та структури оригінального документа. Це означає відтворення заголовків, таблиць, списків і інших структурних елементів у перекладі. Після завершення перекладу важливо провести контроль якості для виявлення та виправлення можливих помилок та недорозумінь. Це може включати перевірку термінології, граматики, стилю та формату.

Таким чином, міжнародні документи часто перекладаються для співробітництва з різними країнами та культурами. Перекладач повинен враховувати культурні особливості та нюанси в перекладі, щоб уникнути недорозумінь. Перекладач повинен враховувати специфічні вимоги та потреби клієнта. Це може включати використання певних термінів, структурування документа або інші вимоги до перекладу. Документи, особливо ті, що стосуються фінансів та бізнесу, часто мають строгі дедлайни. Перекладач повинен дотримуватися цих строків та забезпечити своєчасну доставку перекладу.

1.3. Граматична організація структури тексту міжнародної економічної документації

Граматична організація структури тексту міжнародної економічної документації – це важливий аспект вироблення ефективної і зрозумілої документації у галузі міжнародної економіки. Граматична організація тексту грає критичну роль у передачі інформації, яка має бути чіткою і точною для вдосконалення комунікації між бізнес-партнерами, урядовими органами,

торговими партнерами та іншими зацікавленими сторонами в міжнародних економічних відносинах.

Граматичний рівень перекладу фінансово-економічної документації включає типові граматичні структури, такі як форми Passive Voice та Present Simple, а також використання еліптичних конструкцій. При перекладі можливі заміни форм слів, частин мови та речень.

На рівні логічних зв'язків та причинно-наслідкових сполучників важливо виділити основну інформацію. У фінансово-економічній документації це може призводити до граматичних помилок, таких як недотримання порівнянності граматичних часів та послідовності підмета або присудка в різних реченнях тексту.

Стилістичні особливості фінансово-економічної документації включають нейтральність, відсутність суб'єктивної оцінки, відсутність наказового стилю та уникання розмовної та діалектної мови. Особливо складності виникають при перекладі метафор, ідіом та кліше через їхню специфічність та можливість втрати сенсу або його спотворення.

Основна складність перекладу ідіом полягає в тому, що жоден словник не може надати всіх можливості використання ідіом у контексті. Перекладаючи ідіоми, необхідно дотримуватися стилістичної та жанрової однорідності з ідіомами мови оригіналу шукати ідіоми, характерні для мови перекладу. Якщо тлумачення подане у словнику, не відповідає контексту, перекладач може вдаватися до метод компенсації. Деякі кліше є складними для перекладачів через відсутність еквівалентів у мові перекладу. мовою перекладу.

Слід визнати, що стилістичні помилки при перекладі документації не є рідкістю. Перш за все, помилки можуть проявлятися у відхиленні від загальноприйнятої номенклатури прийнятої номенклатури, використанні розмовних слів, жаргонізмів у фінансово-економічній у фінансово-економічній документації, неадекватній передачі метафор, ідіом та кліше. Безеквівалентні англійські терміни фінансово-економічної документації

становлять значну частину від загальної кількості термінів. Визначення безеквівалентності видається досить точним з двох причин. З одного боку, воно підкреслює, що проблема відсутності терміна-еквівалента жодним чином не означає, що термін є неперекладним і може бути вирішена шляхом використання інших мовних засобів у перекладі. З іншого боку, це визначення опосередковано вказує на причину безеквівалентності (тимчасове відставання однієї з мов у розвитку системи понять у певній галузі) та екстралінгвістичні передумови її усунення (подолання «розриву» в подальшому розвитку професійної сфери, в тому числі за допомогою міжнародного ділового спілкування) (Кисіль, 2018).

Необхідною умовою успішного перекладу є вміння аналізувати граматичну структуру речень у джерелі, розпізнавати граматичні труднощі перекладу та будувати відповідні перекладені речення, дотримуючись норм мови та стилю. Для досягнення цього майстерності, перекладачеві важливо мати глибокі знання граматичних особливостей обох мов, основ теорії перекладу взагалі і, зокрема, наукового перекладу. Також важливо мати розуміння перекладних еквівалентів у граматичних та лексичних аспектах, а також знати перекладні трансформації та методи для різних мовних та мовленнєвих явищ (Кисіль, 2018).

Для перекладача міжнародної літератури ключовим є знання предмету перекладу. Він повинен бути ознайомлений з предметною галуззю, до якої належить текст для перекладу. У процесі перекладу, важливо правильно інтерпретувати зміст речень, розуміти смислові відносини між реченнями та значення метатекстових елементів, які впливають на організацію тексту. Розуміння синтаксичної структури та морфологічного складу речень виступає ключовим чинником при розв'язанні найбільш складних граматичних проблем перекладу.

Термін – це слово чи сполука, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, виробництва, мистецтва, суспільного життя тощо (Селіванова, 2006: 617).

За М. П. Кочерганом терміни характеризуються такими ознаками:

- системністю (кожен термін належить до якоїсь терміносистеми і своє значення отримує саме в цій системі);
- наявністю дефініції (термін не тлумачать, а визначають);
- тенденцією до моносемантичності (в межах свого термінологічного поля, тобто в межах певної науки, термін повинен мати тільки одне значення);
- відсутністю експресії;
- стилістичною нейтральністю (Кочерган, 2000: 220).

Спільної думки учених щодо узагальнених вимог до терміна немає. Узагальнюючи різні погляди, Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк наводять такий перелік: однозначність (або тенденція до однозначності), точність семантики, незалежність від контексту, стилістична нейтральність та відсутність експресивності, номінативність, наявність дефініції, системність (Панько, 1994: 146–147).

У лексичному фонді української мови термінологічна лексика як різновид спеціальної посідає вагомe місце, поділяючись на три основні різновиди: терміни, номенклатурні знаки, професіоналізми, що покликані обслуговувати наукову сферу пізнання та діяльності людини.

Термін має називати тільки одне наукове або технічне поняття, а поняттю має відповідати тільки один термін. У своєму термінополі термін є однозначним, тому що поле відіграє для терміна таку ж роль, як контекст для загальноживаної лексики.

Єдиного визначення сутності економічного терміна поки що в мовознавстві не існує. Економічним терміном, за Г. В. Чорновол, є «слово або словосполучення, що позначає певне поняття суспільно-виробничих відносин, які характеризують економічний лад суспільства» (Чорновол, 2004: 4). Дослідниця Н. Пілецька характеризує економічну термінологію як багатогранну та повноцінну складову сучасної літературної мови, що взаємодіє із загальноживаною лексикою, виражає систему економічних понять, призначену забезпечувати специфічні потреби спілкування у сфері

економічної науки та практики, що ієрархічно структурована на підсистеми й групи термінів. Рівень розвитку економічної термінології залежить від накопиченого нацією досвіду економічного врегулювання суспільних відносин (Пілецька, 2008: 176). Відповідно до того, що етимологічно в понятті «термін» закладено семантику чіткості, граничності, конечності, ми пропонуємо власне визначення цього поняття.

Багатокомпонентні терміни – це:

терміни, що утворилися внаслідок злиття двох простих слів: *gateway* – шлюз, *backbone* – магістраль (мережі);

терміни-словосполучення: *gross national product* – валовий національний продукт, *value added tax* – податок на додану вартість, *open currency position* – відкрита валютна позиція;

терміни-скорочення слів: *GPS* – *General Positioning System* (глобальна система навігації і визначення положення), *DNS* – *domain name server* (сервер доменних імен), *BIOS* – *basic input/output system* (базова система вводу/виводу) (Вихованець, 1992: 57).

В галузі фінансової термінології функціонують лексичні конструкції, які називають конкретні поняття даної області. Ці терміни-словосполучення можна класифікувати за структурним типом наступним чином (Петрина, 2016):

Прості словосполучення складаються, як правило, з двох слів, одне з яких виступає головним, а інше – залежним, наприклад: *credit limit*, *corporation tax*.

У **складних словосполучення** залежні слова визначають різні аспекти значення стрижневого слова, наприклад: *legal effect of an agreement*.

За морфологічною ознакою основного слова можна розділити економічні терміни-словосполучення на іменні, прикметникові та дієслівні структури. Також можна враховувати синтаксичну будову та граматичну модель. Наприклад: **Іменні словосполучення (N+N):** *bankruptcy trustee*, *life*

insurance. **Прикметникові словосполучення (A+N):** *active trust, equal pay*.
Дієслівні словосполучення: *close a transaction*.

Терміни-словосполучення можна також класифікувати за синтаксичними ознаками, такими як безприйменникові та прийменникові конструкції.

У фінансовій терміносистемі англійської мови іменні структури складають значну частину фінансової лексики. За формально-морфологічними ознаками виділяють чотири основних типи іменних конструкцій: безприйменникові іменні, прийменникові, сполучникові іменні, та прийменниково-сполучникові іменні.

У галузі фінансової термінології в галузевих словниках фіксуються трикомпонентні конструкції, крім бінарних. Серед них найпоширенішою вважається модель N+A+N1 (іменник + прикметник + іменник), де бінарний компонент (A+N1) переважно вживається у формі родового відмінка. Існують два основних методи перекладу цієї моделі: 1) означуваний (N) та означувальний (A+N1) компоненти міняються місцями; 2) трансформація бінарного компонента A+N в прийменниково-іменникове словосполучення зі збереженням вихідної структури (Фецко, 2014).

Друге місце за продуктивністю серед трикомпонентних конструкцій займає модель A+A+N (прикметник + прикметник + іменник). У цій моделі третьому компоненту українського терміна відповідає англійський іменник, а перші два компоненти A+A перекладаються.

Модель A+N+N1 (прикметник + іменник у називному відмінку + іменник у родовому відмінку) є результатом атрибутивного розширення означуваного компонента N+N1. Способи перекладу цієї моделі збігаються з розглянутими раніше способами перекладу бінарної конструкції.

Необхідно відзначити наявність «хибних друзів перекладача» у міжнародних фінансових термінах. Серед них можна виділити терміни, що набули різних значень унаслідок зміни тлумачення під час запозичення. Наприклад, термін «такса» в українській мові означає «оцінку, точно

встановлену державою або органами самоуправління, вартість товарів або розмір оплати праці та послуг», у той час як в англійській мові «*tax*» означає «податок, збір». Також може виникати непорозуміння через терміни, які змінюють свою етимологію і вже не відповідають іншомовному еквіваленту, який вони створили, наприклад, термін «*tanker*» в англійській мові.

У системі наукової термінології часто можна зустріти терміни, які створені на основі власних імен. Однак, на відміну від фірмових назв, які часто формуються шляхом скорочення фірмової назви чи імені винахідника, обговорювані терміни, як правило, включають повні власні імена та створюються специфічно для використання у науковій термінології, а не як фірмові бренди. Наприклад, *Lloyd's of London*, що означає «Лондонський Ллойд» (відноситься до виду страхового агентства в Лондоні), або *Lloyd's Register of Shipping*, що представляє собою реєстр Ллойда (список цивільних кораблів із їх класифікацією за певними групами), або *Fordism*, що означає «система Форда».

Залежно від теми та мети договору, іноді його укладачі вдаватися до тлумачення значення термінів у самій угоді, оскільки вони набувають у заданий контекст. Наприклад, термін “charter” набуває значення «статут» (statute) у статті міжнародної угоди про заснування Організації Об'єднаних Націй, тоді як в іншому правовому документі «Хартія економічних прав і обов'язків держав», термін “charter” набуває значення «хартія» (charter). При перекладі міжнародної термінології одним із ключових принципів є «збереження єдності форми і змісту» та принцип «контекстуальності» (Stavyskyi, Mozghova, 2023).

Мовні паралелі вказують на наявність спільних елементів, зокрема, лексичних, у двох необов'язково споріднених мовах. Такі мовні паралелі можуть бути або випадковими, викликаними збігом слів за звучанням, або закономірними, коли виникають свідомі запозичення лексичних елементів однієї мови іншою.

Важливо відзначити, що випадкові мовні паралелі можуть призвести до неправильного розуміння та перекладу, оскільки слова можуть мати схожість за звучанням, але різницю в значенні чи етимології. Наприклад, англійське слово “*tip*” та українське «*тин*» є прикладом випадкової співзвучності при відсутності схожості в значенні.

Закономірні лексичні паралелі, навпаки, виникають через свідоме запозичення слів або виразів однією мовою від іншої. Це може впливати на переклад, оскільки перекладач повинен ураховувати той факт, що терміни мають спільні корені в різних мовах, і вживати їх у відповідному контексті для забезпечення точності та зрозумілості перекладу.

Отже, загалом розуміння існування мовних паралелей та уникнення «хибних друзів перекладача» є ключовими аспектами перекладу, особливо в контексті наукової термінології, де точність та відповідність термінів мають велике значення.

Висновки до Розділу 1

Перший розділ надає загальний огляд характеристики міжнародної економічної документації текстів, аналізує спеціалізовану лексику, визначає поняття терміна та його ознаки, а також висвітлює відмінності між терміном і загальновживаним словом, а також розглядає причини варіації термінів.

Особливу увагу приділено аналізу лексичного складу міжнародних економічних текстів, зокрема термінології. Описано основні теорії термінології, визначено їхню роль у комунікації в межах дисциплін. Наголошено на важливості уніфікованої термінології для ефективної комунікації в умовах міжнародного співтовариства. Також визначено, що розуміння терміну варіюється в залежності від наукових дисциплін.

Розглянута денотативна, термінологічна варіативність. Виділено, що науково-технічний текст є логічним, прагматичним, об'єктивним і вимагає

строгості. Фахова мова визначена як залежна від загальноновживаної, але з особливостями, які роблять її функціональною для певних галузей.

Висвітлено важливість граматичної організації структури міжнародної економічної документації для забезпечення чіткої та ефективної комунікації в контексті міжнародних економічних відносин. Підкреслено, що глибокі знання граматичних особливостей обох мов, а також навички аналізу граматичної структури тексту є важливими для успішного перекладу.

У сфері економічної термінології висвітлено різні види лексичних конструкцій, які функціонують у цій галузі, такі як прості та складні словосполучення, а також трикомпонентні конструкції. Важливо враховувати, що існують «хибні друзі перекладача» та ризики неправильного розуміння термінів через їхню різну етимологію. У контексті наукової термінології обговорено терміни, створені на основі власних імен, та важливість уникнення неправильного розуміння через мовні паралелі та «хибних друзів перекладача». Висвітлено, що розуміння існування мовних паралелей є ключовим аспектом у перекладі, зокрема в контексті наукової термінології, де точність та відповідність термінів мають велике значення.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

2.1. Лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою

Відомий науковець та перекладач І. В. Корунець вважає, що термін трансформація використовується в перекладознавстві в метафоричному значенні. Насправді йдеться про відношення між початковими й кінцевими мовними виразами, про заміну в процесі перекладу однієї форми висловлювання іншою, яку можна образно назвати перетворенням або трансформацією. Таким чином, описані нижче операції (перекладацькі трансформації) є по суті міжмовними операціями «перевираження змісту» (Корунець, 2003: 76).

Українські філологи та науковці, такі як Карабан В. І. та Корунець І. В., що спеціалізуються на вивченні мовної структури та мовознавстві, виокремлюють два типи трансформацій:

лексичні трансформації, до яких відносять такі способи як, компенсація, антонімічний переклад, конкретизація, заміна та генералізація;

граматичні трансформації, до яких відносять опущення, перестановки, додавання та транспозиції.

До лексичних перекладацьких трансформацій відносяться різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу (Карабан, 2004: 300).

Основним методом перекладу є переклад за допомогою лексичного еквівалента. Еквівалент – це постійна лексична відповідність, яка збігається зі значенням іншомовного слова-терміна. Терміни, які мають еквіваленти в

рідній мові, відіграють важливу роль у перекладі. Вони служать орієнтирами в тексті, зумовлюють розкриття значення інших слів, дають можливість уточнити характер тексту і сферу, до якої він належить (Коваленко, 2002: 255).

Однак пошук еквівалентів у рідній мові для перекладу термінів з іноземної мови ускладнюється тим, що терміни є багатозначними і, залежно від сфери, в якій вони вживаються, мають різні значення та дефініції. Тому не завжди термін перекладається терміном, тобто повним і абсолютним еквівалентом. Однак деякі терміни дійсно однозначні, не мають інших значень в інших галузях і завжди перекладаються абсолютним еквівалентом.

Наприклад, такі терміни, як: *economics*, *chemistry*, *lexicology*, *atom*, *money*, *market*, *biology* мають точні відповідники в українській мові: *економіка*, *хімія*, *лексикологія*, *атом*, *гроші*, *ринок*, *біологія*; їх легко знайти в загальноновживаних словниках, не звертаючись навіть до фахових. Однак частка таких термінів у загальному термінологічному фонді незначна, тому переклад більшості вузькогалузових термінів – це не просто заміна слова-терміна відповідним термінологічним позначенням у мові перекладу. Переклад термінів був би легким і простим лише в тому випадку, якби наукова література мала монополію на їх використання, або якби кожен термін фактично мав еквівалент у будь-якій парі мов. Але так не буває. Тому найкращим способом перекладу є "поняття -> український термін", а не "іноземний термін -> український термін", незалежно від мови перекладу. Це означає, що пошук термінологічного відповідника в мові перекладу необхідно починати, перш за все, з аналізу властивостей нового іншомовного поняття. І якщо в основу назви іншомовного поняття-терміна покладено його найважливішу властивість або вдале порівняння, то в інших мовах, на які перекладається термінологічний знак, ці властивості вважатимуться базовими. У таких випадках переклад терміна фактично перетворюється на переклад звичайної мовної одиниці, що є найпростішим способом зіставлення назви з певним іншомовним науковим поняттям. Варто зауважити, що переклад спеціальної галузевої термінології, зокрема економічних термінів, здійснюється різними способами, зокрема

такими міжмовними трансформаціями: лексичними, лексико-семантичними та лексико-граматичними. Основне завдання перекладача полягає в тому, щоб у процесі перекладу вибрати правильний спосіб щоб якомога точніше передати значення кожного терміна.

Одним з найпростіших лексичних засобів перекладу економічних термінів є транскодування. Транскодування – це дослівна або посфонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Цей спосіб часто використовується для перекладу англійських економічних термінів, оскільки орфографічна система англійської мови дуже відрізняється від української і передбачає, в першу чергу, передачу звукової форми терміна, а вже потім його лексичного значення (Карабан, 2004: 300).

Однак, використовуючи такий спосіб перекладу, як транслітерація, не слід забувати про «хибних друзів перекладача», які, незважаючи на структурну схожість в англійській та українській мовах, мають різне значення. Це псевдоінтернаціоналізми, тобто слова з мови оригіналу та мови перекладу, які не мають схожих лексичних значень. Транслітерація таких слів «призведе до невиправданого семантичного запозичення, порушення лексичної сполучуваності, стилістичної неадекватності українського еквівалента і, зрештою, до серйозного спотворення лексичного значення слова, що перекладається» (Карабан, 2004: 300). Хоча ці слова досить поширені в економічних текстах, вони не мають статусу економічних термінів.

Цей спосіб часто використовується при перекладі назв різних компаній, корпорацій, фінансових установ. Терміни також можуть бути передані іншим лексичним способом перекладу, а саме запозиченням, тобто передачею комбінаторного, а не звукового складу слів, коли частини слів (морфеми) або словосполучення (лексеми) перекладаються еквівалентними елементами мови перекладу.

Конкретизація, яка є однією з лексичних трансформацій, в широкому використанні серед перекладачів, спрямована на досягнення більш точного та зрозумілого перекладу конкретних термінів чи слів. У посібнику

«Термінологія і переклад» подано таке визначення конкретизації: це процес, при якому одиниця з широким змістом у мові оригіналу передається в мові перекладу одиницею з більш конкретним змістом. За словами В. І. Карабана, конкретизація є формою лексичної трансформації, при якій слово (термін) із більш широкою семантикою в оригіналі замінюється словом (терміном) із вужчою семантикою (Карабан, 2004). Цей вид трансформації часто використовується, особливо при перекладі слів із дуже обширним, навіть нечітким значенням, таких як *thing, matter, piece, affair, entity, unit, challenge, range, claim, concern, weakness, fine, good, useful, to be, to go, to get, to come* тощо.

Іноді в українській мові виникає необхідність замінити слово або словосполучення, яке має широкий спектр значень в англійській мові, еквівалентом, який конкретизує значення відповідно до контексту або стилістичних норм. Перш за все, такий вид заміни передбачає пошук синонімічного еквівалента в мові перекладу, який дозволить більш точно і відповідно до стилістичних норм передати галузеву класифікацію лексичної одиниці.

Синонімічна заміна англійського економічного терміна більш широким за змістом відповідником з метою конкретизації його значення в мові перекладу також використовується в перекладацькій практиці і є виправданою на рівні мікроконтексту лише тоді, коли зміст речення є цілком зрозумілим (Карабан, 2004: 409).

Конкретизація в міжнародних економічних документах передається такими прикладами: *Trade agreement* – *Угода зовнішньоекономічної діяльності*, конкретизуючи фразу для відображення більш конкретного контексту зовнішньоекономічних відносин.

Компенсація як спосіб лексичної трансформації використовується для забезпечення точності та адекватності перекладу у випадках, коли вихідний термін або вираз має специфічний або технічний характер, який важко передати безпосередньою еквівалентністю в іншій мові. Компенсація може

включати в себе додавання додаткових пояснень, визначень або інших деталей для забезпечення повноцінного розуміння аудиторією, яка має іншу мову. Наприклад, у випадках, коли термін або поняття в економічному контексті має унікальні відмінності або відсутність прямого еквіваленту в мові перекладу, компенсація може бути використана для додавання пояснень, які допомагають читачам легше розібратися в темі.

Також, компенсація може бути корисною для уникнення невизначеності або двозначності при перекладі елементів, які мають різні тлумачення в різних контекстах (Гордієнко, Михайленко, 2017). Забезпечення якісного і зрозумілого перекладу в економічних документах може вимагати введення компенсаційних елементів для дотримання точності та відповідності специфічному мовному та термінологічному середовищу.

Антонімічний переклад передбачає передачу протилежного значення вихідного тексту мовою перекладу. Це техніка, коли перекладач навмисно використовує антоніми, щоб підкреслити контрасти, створити стилістичні ефекти або висвітлити протилежні точки зору. Цей підхід вимагає чутливості до контексту і дозволяє гнучко і творчо виражати протилежні ідеї. Хоча антонімічний переклад є потужним засобом, його ефективність залежить від контексту та вміння перекладача добирати відповідні антоніми. При розумному використанні антонімічний переклад може посилити вплив перекладеного тексту, наприклад: *The authorities have taken bold steps to tackle macroeconomic imbalances, but reform implementation remains a challenge amid the large adjustment need, a dramatic cost-of-living crisis, and the tense political environment.* – *Влада не поспішає вирішувати проблеми макроекономічного дисбалансу, а впровадження реформ залишається складним завданням на тлі нагальної потреби в коригуванні, гострої кризи вартості життя та нестабільного політичного середовища, у цьому антонімічному перекладі позитивні вирази в оригіналі, такі як «bold steps» та «tackle», замінено на більш негативні або нерішучі терміни, такі як «вагатися» та «звернутися», що створює протилежний або контрастний ефект.*

Коли ми говоримо про трансформацію, яка включає вилучення або опущення, важливо враховувати, що це також має стосуватися лексичної трансформації, яка включає **додавання**. Перекладач, працюючи над текстом, не має права самовільно вилучати елементи змісту, який перекладається. Вилучення можливе лише для тих елементів змісту, які в деякий спосіб повторюються в оригіналі відповідно до мовних норм оригіналу, або чие відтворення мовою перекладу може порушити норми цієї мови. Опущення слів в трансформації має свої виправдання з точки зору адекватності перекладу, особливо щодо норм мови перекладу, і може включати видалення з тексту перекладу таких лексичних елементів, які, згідно з нормами мови перекладу, є зайвими або тавтологічними, і які є частинами імпліцитного смислу тексту. Прикладом може слугувати наступне речення: *The health and economic impact of the pandemic has been limited in Nauru, thanks to successful vaccination and containment strategies*. У цьому випадку пропущена частина надає додаткову інформацію про причини обмеженого впливу, зокрема пов'язуючи його з успішною вакцинацією та стратегіями стримування. Упущення в цьому контексті передбачає виключення певної інформації, зберігаючи при цьому загальний зміст речення.

Трансформація **генералізації** зазвичай використовується при перекладі загальнонаукового (технічного) шару лексичного складу. Оскільки її застосування може призводити до певної втрати інформації, використовувати її слід обачно, лише тоді, коли вживання словникового відповідника слова, що перекладається, може призвести до порушення граматичних або стилістичних норм мови перекладу (Карабан, 2004: 306).

Однією з найбільших складнощів є вивчення та правильне специфічної економічної термінології. Економічні терміни можуть бути технічною мовою, яку розуміють лише фахівці у галузі. Такі терміни можуть мати різні еквіваленти в інших мовах і повинні бути відтворені точно, щоб уникнути недорозумінь.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою **лексичного еквіваленту**. Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова (Карабан, 2004). Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер тексту. Тому слід вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів (Карабан, 2004).

Переклад термінів вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів іноземною мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі економічної літератури важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. А. Я. Коваленко визначає два етапи у процесі перекладу терміну: перший етап – це з'ясування значення терміну у контексті, другий – це переклад значення рідною мовою (Коваленко, 2002: 345).

Еквівалентні одиниці, за визначенням В. І. Карабана, поділяються на одноеквівалентні (тобто ті, що мають тільки один перекладний відповідник (наприклад: *flange* – *фланець*); і багатоеквівалентні (тобто ті, що мають більше одного перекладних відповідників (Карабан, 2004).

Наведемо приклад одиниць, в яких є один еквівалент в мові перекладу, наприклад: *paperwork* – *діловодство*, *income* – *прибуток*, *investment Fund* – *інвестиційний фонд тощо*.

WHAT is the best design for a tax amnesty? – Який найкращий дизайн для податкової амністії?

An amnesty should cost the tax-dodger less than if he were caught by the authorities. – Амністія повинна коштувати неплатникові податків менше, ніж якби він був спійманий владою.

Та другої групи – безеквівалентні одиниці; таких одиниць нами було знайдено чимало під час перекладу фахових текстів з економічної галузі,

здебільшого – це мовні реалії: назви фірм, організацій, скорочення та імена осіб (Карабан, 2004).

The Tax Justice Network deems it very likely that powerful people in Indonesia have engineered this to make sure they're not exposed and not subject to penalties. – *Мережа Податкова юстиції вважає це цілком можливо, що впливові люди в Індонезії проектували це, щоб переконатися, що вони не піддавалися і не підлягають покаранню*

Scofflaws should see the amnesty as an invitation "to invest their money for Indonesia's development". – *Скофлос повинні побачити амністію як запрошення «вкласти свої гроші на розвиток Індонезії».*

Переклад багатоеквівалентних термінів потребує вміння вибору одного, адекватного в даному контексті варіантного відповідника. Варіантні відповідники можуть бути зафіксовані в перекладних словниках, і тоді вони наживаються словниковими варіантними відповідниками (Карабан, 2004: 280).

Під час перекладу багатоеквівалентних термінів велике значення має контекст, який допомагає перекладачеві обрати правильне значення серед низки варіантів, наприклад: *China's global investment spree is fuelled by debt.* – *Глобальні інвестиції гучних вечірок Китаєм підживлюється боргом; Of all the countries south of the Sahara, only South Africa had ever sold a dollar-denominated bond to foreign investors.* – *З усіх країн на південь від Сахари, тільки Південна Африка колись продавала долар, деномінованих облігацій іноземним інвесторам.*

Лексичні трансформації застосовуються при перекладі текстів у тому випадку, коли в вихідному тексті зустрічаються терміни з тієї або іншої професійної області, які відсутні в мові перекладу, або такі, що мають іншу структурно-функціональну впорядкованість у фаховій мові перекладу (Карабан, 2004), наприклад:

The row, which has ensnared politicians from Iceland to China, will strengthen the push to curb international tax evasion and money-laundering. – *Ряд, у який потрапили політиків від Ісландії до Китаю, буде сприяти зміцненню*

поштовх щодо стримування міжнародного ухилення від сплати податків і відмивання грошей.

Одним з основних трансформаційних прийомів перекладу термінів виявився прийом калькування – тобто передача не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова чи фрази перекладаються відповідними елементами мови перекладу, наприклад: *income statement account* – *рахунок прибутків та витрат*; *loan repayment account* – *рахунок прострочених сум*; *temporary difference* – *різниця часу*; *identifiable assets* – *ідентифіковані активи*; *unremitted earnings* – *несплачені доходи*; *unrealized gain* – *нереалізований прибуток*.

The idea of a higher minimum wage (along with a citizen's income) is getting more momentum, as governments grapple with the rise in inequality over recent decades. – *Ідея про вищу мінімальну заробітну плату (поряд з доходом громадянина) стає все більш імпульсивною, оскільки уряд бореться зі зростанням нерівності за останні десятиліття.*

Більшість одиниць термінологічного складу за допомогою складання основ та бувають дво- чи трикомпонентні, які інколи перекладаються іменниковими словосполученнями. Даний прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів, наприклад: *fixed assets account* – *рахунок основного капіталу*.

Транскодування – це передача одиниць перекладу побуквено чи пофонемно, передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Транскодування буває таких видів: транскрипція та транслітерація. Транскрипція – це передача літерами звукової форми слова, наприклад: *The bookmaker on Aldgate High Street, on the fringes of London's financial district, attracts its fair share of risk-takers.* – *Букмекер на Олдгейт Хай-стріт, на околиці фінансового району Лондона, привертає свою частку любителів ризику.*

З цих двох способів, найчастіше при перекладі термінологічних одиниць використовується транслітерація – передача вихідної одиниці по літерам, наприклад:

EUROPE is riddled with corruption or so its citizens believe. – ЄВРОПА пронизана корупцією, або так її громадяни вважають.

Of all the countries south of the Sahara, only South Africa had ever sold a dollar-denominated bond to foreign investors. – З усіх країн на південь від Сахари, тільки Південна Африка колись продавала долар, деномінованих облігацій іноземним інвесторам.

При перекладі способом транслітерації не слід забувати й про «фальшивих друзів перекладача», транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень значення.

Для надання транскодованому терміну певної вмотивованості внутрішньої структури іноді додаються пояснювальні слова. Терміни, які перекладено транскодуванням та які міцно закріпилися у мові, не вимагають додаткового описового перекладу.

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну (Чорновол, 2004: 23). Також важливо визначити, у яких семантичних відносинах розташовані компоненти між собою та відносно головного компонента термінів у словосполученні. Ці відносини визначають характер та визначають порядок і зміст перекладу складних термінів на синтетичному етапі, що передбачає конструювання компонентів відповідно до зазначених семантичних відносин та отримання остаточного варіанту перекладу (Чорновол, 2004: 24).

Перекладач повинен враховувати культурний контекст країн, між якими проводяться економічні операції. Деякі економічні поняття та практики можуть мати різні інтерпретації в різних культурах.

Економічні документи можуть бути суворо регульованими законодавством. Перекладач повинен бути ознайомлений з відповідними правилами та стандартами країн, які взаємодіють, і дотримуватися їх у перекладі. Деякі міжнародні організації можуть мати свої власні вимоги до перекладу, такі як вимоги до перекладу документів на офіційні мови чи стандарти оформлення. У разі перекладу конфіденційних економічних документів важливо забезпечити їхню секретність і захист від несанкціонованого доступу.

Переклад міжнародних економічних документів в англійськомовних контекстах вимагає високого рівня кваліфікації і ретельної підготовки. Перекладач повинен мати розуміння економічних процесів і понять, що описуються в документах, а також бути відомим із специфічною термінологією та поняттями, що вживаються в економічних колах.

Різноманітні інтерпретації одного й того самого тексту можна пояснити сучасними функціоналістськими теоріями, які стверджують, що в основі безлічі перекладацьких версій лежить безліч цілей. Концепція текстової точності при перекладі літературних і нелітературних дискурсів майже відійшла на другий план у сучасній поінформованій дискусії про переклад.

У руслі теорії соціальних систем, яка підкреслює важливість комунікативних процесів, різноманітні функціоналістські теорії, сформульовані Ентоні Пімом як "парадигма цілей", характеризуються набором основоположних принципів, зосереджених навколо цілеспрямованої, кооперативної комунікації. Теорія перекладацької дії, запропонована Юстою Хольц-Мянтаррі, є прикладом радикального функціоналістського підходу, якого дотримуються перекладачі. Теорія перекладацької дії, застосовна до різних сценаріїв професійного перекладу, разом з усім теоретичним спектром функціоналістської парадигми в перекладознавстві, останнім часом

доповнилася ширшим екологічним підходом, що походить зі Сходу (Kolomiyets, 2017: 58).

При перекладі багатокомпонентних термінів перш за все слід визначити до якої лексико-семантичної категорії відносяться компоненти складного терміна, тобто що саме вони позначають: предмети, процеси, явища, дії, властивості тощо. Якщо обидва компоненти багатокомпонентного терміна позначають предмети (механізми, прилади, машини), то сам термін перекладатиметься по-різному, в залежності від того, в якому відношенні знаходяться між собою всі дані предмети.

Якщо другий предмет – частина першого, то український еквівалент матиме наступний вигляд: іменник у називному відмінку однини + іменник у родовому відмінку однини, наприклад: *Financial policy on interest rates* – *Фінансова політика щодо кредитних ставок*.

У випадку, коли перший елемент є частиною другого, перший елемент буде виражений прикметником. Це пояснюється тим, що він виконує роль індикатора якісних характеристик другого елементу, відзначаючи його від інших подібних елементів, наприклад: *Inflation Rate* – *Ланцюг постачання*.

Якщо перший елемент вказує на об'єкт, а другий – на його характеристику, а саме характеристику такого об'єкта, як вага, площа, товщина, швидкість, тиск тощо, відповідний український відповідник другого елементу буде виражений у формі називного відмінка, тоді як еквівалент першого елементу прийматиме форму іменника у родовому відмінку, наприклад: *price of the product* – *ціна продукту*, *efficiency of the process* – *ефективність процесу*.

Щоб визначити, в якому числі вживати іменник, який позначає предмет, необхідно вивчити відповідний англійський термін як самостійне слово у мікроконтексті словосполучення та визначити його граматичне число. У випадку складного терміну визначення граматичного числа стає складнішим, оскільки компоненти такого терміну часто пишуться окремо, не є самостійними словами, а функціонують як основи (Ледович, 2021: 14).

Адекватний переклад складних багатокомпонентних термінів також передбачає знання найбільш характерних способів їх передачі українською мовою. Оптимальними шляхами їх перекладу можна вважати: лінійний переклад, зворотній порядок слів, змішаний спосіб, описові конструкції.

Лінійний переклад, наприклад: *Inflation Rate* – *Темп інфляції*, *Supply and Demand* – *Пропозиція та попит*.

Зворотній порядок слів: від опорного слова до залежного у відповідності із мовними нормами українського наукового стилю та врахуванням семантичних зв'язків між компонентами терміну, наприклад: *Foreign Direct Investment* – *Іноземні прямі інвестиції*, *Market Research Analyst* – *Аналітик з маркетингових досліджень*.

При застосуванні змішаного способу одні компоненти терміну перекладаються зі допомогою лінійного порядку слів, а інші – за допомогою зворотного порядку слів в залежності від структурно-семантичних зв'язків між компонентами, наприклад: *Exchange Rate Risk* – *Ризик курсових коливань*, *Economic Development* – *Економічний розвиток*, *Fiscal Policy* – *Фіскальна політика*. Даний спосіб перекладу є особливо характерним для три- і чотирикомпонентних термінів.

Описові конструкції, наприклад: *six-point control plan* – *контрольний план, який складається із шести пунктів*. Частіш за все подібні конструкції використовуються при перекладі п'яти- та шестикомпонентних термінів, як у *current transformer-based earth leakage detector* – *детектор витоку току на землю, який діє на основі трансформатора*.

Остаточний вибір того чи іншого способу перекладу багатокомпонентних термінів залежить у кожному окремому випадку від лексичного наповнення атрибутивної багатокомпонентної групи та від інформаційного навантаження всього контексту

Розглянемо наступні етапи перекладу складних термінологічних груп слів. Ідентифікація термінологічної групи, тобто виявлення ключового слова і визначення крайнього лівого (останнього уточнювального) і крайнього

правого слів-визначників. Переклад ключового значущого елемента групи (*document system* – *документна система*).

Переклад ключового слова разом із першим уточнювальним, тобто найбільш близьким до базового. Якщо, наприклад, базовим словом є термін «*document system*» – *документна система*, то для сумісного перекладу потрібно поставити питання «яка система?». Відповіддю буде «*система управління документами*».

Переклад уточнювального значення ключового слова разом із другим лівим визначником. Для цього нам потрібно поставити питання «*Система управління чого?*» і відповідь – «*система управління документами*».

Переклад двічі уточнювального значення ключового слова разом із наступними визначальними словами і т.д. У термінологічних ланцюжках за часту лише ключове слово передається тією ж частиною мови, якою воно виступало в англійському варіанті. Інші ж компоненти можуть перекладатися іншими частинами мови. Більше того, порядок слів в українських термінологічних одиницях також часто не відповідає англійському порядку слів.

На основі вивчення баз даних та наукових джерел ми пропонуємо наступні підходи до перекладу юридичних термінів та правничої термінології.

1. Використовувати транслітерацію або калькування, коли еквівалентна лексична одиниця в мові перекладу відсутня. Це передбачає транскрипцію (наприклад, *know-how* – *ноу-хау*), калькування (наприклад, *credit limit* – *кредитний ліміт*, *corporation tax* – *корпоративний податок*, *legitimism* – *легітимізм*). Калькування економічних термінів може бути повним або частковим, часто включає елементи транскрипції або транслітерації, а також модифікацію складних композитів. За даними нашого дослідження, 49,4% юридичних термінів було перекладено за допомогою цього способу.

2. Передати значення терміна за допомогою описового перекладу (експлікації). При застосуванні описового перекладу дуже важливо, щоб словосполучення в мові перекладу точно і повно відтворювало всі істотні

ознаки терміна, позначеного словом в мові оригіналу. Перш ніж вдаватися до цього методу перекладу неологізмів, необхідно дотримуватися передумови правильності перекладу неологізмів - перевірити, чи не існує в мові перекладу відповідника, щоб уникнути термінологічних дублетів. Було виявлено, що 5,58% проаналізованих термінів було перекладено за допомогою цього методу, наприклад: *franchisee* – *франчайзі* (набуває право на використання торгової марки); *franchiser* – *франчайзер* (продає право на використання торгової марки); *reversion* – *зворотний перехід прав до попереднього власника; право викупу закладеної або відчуженої за борги нерухомості*.

3. Використовуйте аналогічну заміну, перекладаючи зрозумілими словами цільової мови, якщо термін відсутній, наприклад, *predatory pricing* – *демпінг* (штучне зниження ціни); *retailer* – *ритейлер/підприємство роздрібної торгівлі*. Цей метод ставить на перше місце зрозумілість, використовуючи активно вживані слова в мові перекладу. Однак він має певні недоліки, зокрема ризик «національно-культурної асиміляції», що вважається небажаним для юридичного перекладу. Цей метод було використано для перекладу 4,56% термінів.

4. Уточнення значення терміна для розуміння реципієнтом, наприклад, право на відступлення – право відмовитися від своїх зобов'язань. Цей метод точно окреслює завдання однієї зі сторін у звільненні або відмові від зобов'язань. Метод конкретизації допомагає відтворити семантику англійського терміна українською мовою. Це відбулося в 6,37% перекладів, наприклад: *мирова угода* – *мирна угода*; *fee simple* – *право успадкування без обмежень*; *environmental law* – *правові норми з охорони навколишнього середовища*.

5. Узагальнення значення терміна для зрозумілості реципієнту. Наприклад, *"Grand Chamber"* зазвичай перекладають як *"Велика палата"*, узагальнюючи прикметник *"Grand"* до *"великий"*. Цей спосіб використовується в окремих випадках і зустрічається лише в 1% перекладів,

наприклад, *nonjusticiable dispute* – судовий розгляд; *creeping nationalization* – темпи націоналізації.

6. Додавати переклад імпліцитних елементів оригіналу для запобігання викривлень, наприклад: *non-members of the organization are invited to the conference as observers*. – Країни, що не є членами організації, запрошуються для участі в конференції в якості спостерігачів. Цей спосіб додавання використовується в 11,16% перекладів.

7. Опущання граматичних конструкцій або лексичних одиниць для уникнення нехарактерних для мови перекладу явищ зі збереженням значення терміна. Опущення застосовано у 2,32% перекладів, наприклад: *to set aside* – знехтувати; *to give evidence* – свідчити; *the right to authorize the communication to the public of the work* – право дозволяти оприлюднення твору.

8. Використовувати модуляцію, замінюючи слово або словосполучення мови оригіналу логічно похідним словом або словосполученням мови перекладу в певних відношеннях: причина – наслідок, процес – результат, частина – ціле, суб'єкт діяльності – знаряддя – продукт діяльності, предмет – його функція – його властивість тощо (Baklazhenko, 2022: 14).

Зважаючи на вищезазначені аспекти, переклад міжнародних економічних документів має на меті точно та вірно відтворити зміст та намір документа в іншій мові. Для цього перекладач повинен:

- вивчати та аналізувати вихідний документ для повного розуміння його змісту;
- враховувати контекст і специфіку кожного документа, оскільки різні види документів (угоди, фінансові звіти, закони тощо) мають свої власні особливості;
- дотримуватися стандартів стилю та форматування, які встановлені для міжнародних економічних документів;
- використовувати термінологічні бази даних та ресурси, які спеціалізуються на економічному перекладі;

- уникати вільного перекладу та тлумачення термінів, які можуть призвести до неправильного розуміння.

Зокрема, переклад міжнародних економічних документів важливий для сприяння міжнародній співпраці, розвитку міжнародної торгівлі та фінансових операцій. Не тільки точність, але і вірність мовленню та стилістична відповідність грають ключову роль у забезпеченні зрозуміння та ефективного взаємодії між різними країнами та організаціями.

Усі ці аспекти роблять переклад міжнародних економічних документів важливим завданням, яке потребує не лише високої мовної компетентності, але і глибокого розуміння економічних процесів та правового контексту. Точний та професійний переклад таких документів сприяє розвитку міжнародного співробітництва та взаєморозуміння між країнами та компаніями з різних частин світу

Правильне розуміння контексту та змісту документа є ключовим для точного перекладу економічних термінів. Один і той самий термін може мати різне значення в залежності від контексту, тому перекладач повинен враховувати це при виборі відповідного еквівалента. Перекладач повинен знати дві мови (англійську та мову перекладу), а також мати розуміння того, як економічні поняття відображаються в обох мовах. Не завжди існує прямий мовний еквівалент для деяких термінів, тому перекладач повинен бути творчим та здатним знаходити найбільш адекватний варіант.

Перекладачі повинні бути добре підготовлені та володіти як мовними, так і економічними знаннями, а також завжди оновлювати свою термінологічну базу для відповідності актуальним вимогам та стандартам. Точний та професійний переклад економічних термінів є ключовим для забезпечення зрозуміння та ефективної комунікації між різними країнами та організаціями у сучасному світі глобалізації та міжнародних економічних відносинах.

Культурні відмінності в мисленні, підходах до бізнесу, нормах поведінки та інших аспектах можуть значно впливати на зміст та тон

документів. Давайте розглянемо, як культурний контекст впливає на переклади в англомовних міжнародних документах.

Кожна культура має свої власні мовні нюанси, інсайдерські ідіоми та слеш (/) або дефіси (-) для розділення чисел.

Англійські дати часто супроводжуються словами, які вказують на місяць і рік, наприклад, *21 September 2023*. Українські дати, зазвичай, не супроводжуються словами, і вони записуються тільки у вигляді чисел. Українська мова використовує систему числення років на основі двоцифрового числа для днів, місяців та років. У цьому випадку 23 означає 2023 рік. Англійська мова, зазвичай, використовує повні чотири цифри для року, як 2023.

В англійських документах місяці часто скорочуються до трьох літер (наприклад, «Sep» для вересня), в той час як українські місяці, як правило, пишуться повністю (наприклад, «вересень»).

Українські документи можуть використовувати великі літери для першої літери місяця та року, наприклад, *Вересень 2023 року*. В англійських документах це може бути записано з великої літери тільки для назви місяця (наприклад, «September 2023»).

Граматичні трансформації – це в першу чергу перебудова речення (зміна його структури) і різноманітні заміни – як синтаксичного, так і морфологічного характеру. Трансформації даного виду обумовлюються різноманітними причинами як граматичного, так і лексичного характеру, але головну роль відіграють все-таки граматичні фактори, тобто відмінності структури мови.

При зіставленні граматичних категорій і форм англійської й української мов зазвичай виявляються наступні явища:

- 1) відсутність тої чи іншої категорії в одній із мов;
- 2) часткове співпадіння;
- 3) повне співпадіння.

Очевидно, що необхідність граматичних трансформацій з'являється лише у першому і другому випадку. В українській мові відсутні такі граматичні категорії, як артикль або герундій, а також інфінітивні комплекси та абсолютна номінативна конструкція. Частково не співпадають форми пасивних конструкцій, форми інфінітива, наявні чіткі відмінності у вираженні модальності, тощо. В українській мові відсутні інфінітивні комплекси, які так поширені в англійській (Чорновол, 2004).

Опущення слова (вилучення) – це виправдане з точки зору адекватності перекладу, в першу чергу норм мови перекладу, усунення в тексті перекладу тавтологічних лексичних елементів. При перекладі вилученню підлягають частіше за все слова, що є семантично надлишковими з точки зору їх смислового вмісту. Одним із прикладів надлишковості є властиве всім стилям письмового мовлення англійської мови, в тому числі і технічному, використання так званих «парних синонімів». Українській мові воно не притаманне, тому при перекладі застосовується опущення (не повторення синоніму, а заміна двох слів одним): *just and equitable treatment* – *справедливе ставлення*; *regular and normal* – *звичайний* (Карабан, 2004: 311).

Варто зазначити, що вилучення семантично надлишкових елементів вихідного тексту дає перекладачу можливість здійснити те, що називається «компресією тексту», тобто скорочення його загального об'єму.

Описовий переклад (експлікація) – це такий прийом перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова (терміна): *Budget line* – *крива споживчого бюджету*

Описовий переклад слід застосовувати лише тоді, коли у мові перекладу відсутній перекладний відповідник, щоб не створювати термінологічні дублети. Крім цього, необхідно добре знати предметну сферу тексту, що перекладається, щоб правильно розкрити зміст позначеного певним терміном поняття. Взагалі, експлікація повинна відповідати наступним вимогам: переклад повинен точно віддзеркалювати основний зміст поняття; опис не

повинний бути надто детальним; синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною.

Трансформацію експлікації не слід застосовувати надто часто, оскільки описове словосполучення порушує таку вимогу до перекладу, як стислість. Тому найкращим чином цей спосіб застосовується в тих випадках, коли можна обійтися порівняно коротким поясненням (Карабан, 2004: 297).

Таким чином, насиченість термінами є однією з основних особливостей міжнародних економічних документів, тому важливу роль під час перекладу відіграє обізнаність перекладача у економічній галузі, знання лексики та уміння правильно обрати спосіб перекладу.

2.2. Частотність вживання лексико-граматичних трансформацій при перекладі міжнародних економічних документів

Зазвичай, досвідчені перекладачі використовують комбінацію різних стратегій в залежності від конкретних вимог перекладу та характеристик документа. Деякі текстові елементи можуть вимагати компенсації або конкретизації для досягнення точності та зрозумілості, тоді як інші можуть бути успішно передані за допомогою антонімічного перекладу або заміни.

Антонімічний переклад в економічних документах може використовуватись для передачі протилежного або протилежного значення термінів чи виразів. Цей метод перекладу особливо корисний, коли вихідний текст містить терміни, які мають антонімічні або протилежні еквіваленти в мові перекладу.

Наприклад, якщо в оригіналі використовується термін “*economic growth*” його антонімом може бути “*economic decline*” або “*economic contraction*” і перекладач може використати антонімічний переклад для передачі змісту цього економічного поняття в іншій мові.

Використання антонімічного перекладу в економічних документах може допомогти зберегти точність та специфічний сенс термінів, адаптуючи їх до

відповідного мовного середовища. Цей підхід дозволяє уникнути непорозумінь та забезпечити консистентність у використанні термінології в перекладі економічних текстів.

Конкретизація в економічних документах використовується для надання більш точного і конкретного значення або контексту загальним або абстрактним термінам чи поняттям. Цей вид лексичної трансформації дозволяє збільшити ясність і однозначність в передачі інформації. Наприклад, якщо в оригіналі використовується термін *“investment”* але контекст вимагає більшої конкретності, перекладач може використовувати *“direct investment”* або *“foreign direct investment”* для уточнення виду інвестицій.

Конкретизація важлива в економічних текстах, де точність та ясність є важливими. Вона допомагає уникнути двозначності та забезпечити правильне розуміння термінів, особливо коли мова оригіналу може використовувати загальні або багатозначні вирази. Також конкретизація може бути використана для уточнення абстрактних понять чи загальних термінів, щоб надати їм конкретного контексту в рамках конкретної ситуації чи галузі. Наприклад, якщо у оригіналі йдеться про *“economic measures”* перекладач може використати *“fiscal measures”* або *“monetary measures”* для конкретизації виду заходів, які розглядаються.

У випадках, коли загальні терміни можуть мати різні значення в різних контекстах, конкретизація є важливим інструментом для забезпечення того, що переклад відображає справжній зміст і наміри оригіналу, зменшуючи можливість непорозумінь читача.

Перекладацька трансформація **заміни** в економічних документах може бути використана для заміщення термінів чи виразів, які можуть мати різні еквіваленти в інших мовах (Карабан, 2004). Це може бути важливо з точки зору точності та адекватності перекладу.

Якщо в оригіналі вжито термін *“subsidy”* перекладач може використати «дотація» або «субсидія,» вибираючи той, який краще вписується в контекст мови перекладу і передає економічний зміст оригіналу.

Заміна може також застосовуватись для уникнення термінів, які можуть мати подвійне значення або бути неприйнятними в контексті перекладу. У таких випадках важливо вибрати адекватний еквівалент, який відображає інтенції автора та забезпечує зрозумілість для читача в іншій мові.

При використанні заміни в економічних документах, перекладач повинен дбати про те, щоб обраний еквівалент точно відображав специфіку терміну чи виразу в оригіналі, забезпечуючи вірність та чіткість інформації. Вибір замінюючого терміну є стратегічним рішенням, спрямованим на оптимальне розуміння тексту в новій мові.

Необхідно зауважити, що англійські слова широкої семантики можуть перекладатися на українську мову за допомогою не тільки конкретизації, а й вилучення їх у перекладі взагалі, а також шляхом використання їхніх словникових відповідників. Ми повинні розуміти, що застосування конкретизації у перекладі лексики різного характеру вимагає творчого підходу з боку перекладача.

У процесі перекладу лексичних елементів перекладні відповідники можуть утворюватися за рахунок не тільки звуження значення одиниці мови оригіналу, а і його розширення. Лексичною перекладацькою трансформацією, що при цьому використовується і яка є абсолютно протилежною конкретизації, є генералізація. Генералізацією називається заміна одиниці мови оригіналу, що має більше вузьке значення, одиницею мови перекладу з ширшим значенням. Трансформація генералізації звичайно використовується при перекладі загальнонаукового (технічного) шару лексичного складу. Оскільки її застосування може призводити до певної втрати інформації, використовувати її слід обачно. тільки у тих випадках, коли вживання у перекладі словникового відповідника слова, що перекладається, може призвести до порушення граматичних або стилістичних норм мови перекладу (Карабан, 2004: 306).

Генералізація у контексті економічних документів є ефективним методом для створення загальних або універсальних формулювань, які

охоплюють різні аспекти чи ситуації в економічній сфері. Використання цього методу дозволяє уникнути надмірної деталізації та підкреслити загальні тенденції чи закономірності, що може бути важливим у складних економічних аналізах.

В економічних звітах генералізація може бути застосована для опису економічних тенденцій на ринку чи в цілому секторі. Замість детального перерахування окремих факторів, текст може використовувати загальні терміни для опису обсягу ринку, темпів зростання чи співвідношення попиту та пропозиції.

Генералізація сприяє стислості та узагальненню інформації в економічних документах, що робить їх більш зрозумілими для різних аудиторій. Цей підхід полегшує розуміння основних економічних трендів чи взаємозв'язків, сприяє ефективному обміну інформацією та допомагає уникнути зайвих деталей, які можуть розсіювати увагу від ключових аспектів аналізу.

Генералізація вихідного значення має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом в мові перекладу, наприклад: *common stock capital accounts* – *рахунки обліку акціонерного капіталу за звичайними акціями*; *customer acceptance* – *прийнятність товару для покупця*; *termination income benefit* – *грошова допомога, що виплачується по закінченню строку дії договору*.

Деякі інші трансформаційні прийоми перекладу термінів застосовуються в тих випадках, коли значення того чи іншого терміну для української мови виявляється новим.

Експлікація – це коли при перекладі дається пояснення термін (Карабан, 2004). До описового перекладу висувають такі вимоги:

- 1) переклад повинен точно відбивати основний зміст позначеного терміном поняття;
- 2) опис не повинен бути надто докладним;

3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути надто складною. Також при перекладі цим прийомом зі складних термінів найчастіше утворюються словосполучення. Наприклад: *holding gain* – *прибуток від збільшення вартості активів*; *listed company* – *компанія, акції якої продаються на фондовій біржі*.

Зроблений аналіз термінології перекладу міжнародних економічних документів з англійської мови на українську уможливив відображення результатів дослідження за допомогою наступної діаграми (див. Рис. 2.2.1):

Рис. 2.2.1. Використання трансформацій при перекладі термінів міжнародної економічної документації

Висновки до Розділу 2

Отже, відзначимо, що при перекладі міжнародних економічних документів виникають певні виклики при перекладі спеціальних термінів. Під час розгляду форми термінологічних одиниць та їх відношення до конкретних понять потрібно використовувати лексичні та граматичні трансформації. Різноманітні фактори, такі як індивідуальні особливості та контекст, можуть

впливати на проблематичність перекладу конкретного терміну, а невдалий вибір перекладу може виникнути внаслідок комбінації різноманітних факторів.

Отже, проаналізувавши лексичні перекладацькі трансформації, можемо зробити висновок, що масштабність їх використання важко переоцінити. Говорячи про лексичні трансформації, необхідно відзначити, що словниковий склад мови представляє собою не просто сукупність слів, а систему, що допускає нескінченно різноманітні, але не будь-які, сполучення слів у контексті.

Заміна переважає при перекладі ділових документів українською мовою. У списку, створеному під час дослідження, з 304 використаних термінів 80% були трансформовані за допомогою заміни, 1% термінів були трансформовані за допомогою еквівалентів, 11% термінів, які були трансформовані використовуючи конкретизацію та 6% було компенсовано.

Правильне тлумачення та належний переклад терміну досягаються тоді, коли його форма відома та зрозуміла. Проте було виявлено що у більшості випадків, при перекладі економічної термінології перекладач використовуватиме метод заміни для їх трансформації.

Встановлено, що лексико-граматичні способи трансформації економічної термінології широко використовуються при перекладі міжнародних економічних документів. Відтак, недостатнє володіння спеціальною термінологією як в рідній, так і в іноземній мовах зумовлює передусім те, що термін перекладається, але водночас лишається незрозумілим. Сучасна термінологія належить до досить неоднорідного шару лексики, серед якого окрім термінів, створених безпосередньо для позначення окремого поняття, широко вживаються мовні одиниці, сформовані на основі загальновживаних слів. Також однакові терміни можуть одночасно функціонувати в різних термінологічних системах, реалізуючи в межах кожної з них власне значення.

ВИСНОВКИ

Здійснене науково-філологічне дослідження дало можливість дослідити лексико-граматичні трансформації при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою.

Відповідно до поставлених завдань схарактеризовано термінологічну складову міжнародних економічних документів. Розглянуті сучасні підходи до визначення терміну встановлюють його як мовну одиницю, що використовується для позначення спеціальних понять і явищ. Визначальними рисами терміну є його однозначність, конкретність, зрозумілість і чіткість.

У результаті критичного аналізу наукової літератури з проблеми дослідження встановлено, що, незалежно від бажання та намагань перекладача якомога точніше відтворити змістову, експресивну й естетичну цінність оригіналу та досягти рівнозначного з первинним текстом впливу на читача, він може розраховувати лише на відносну еквівалентність перекладу тексту оригіналу. Також відзначено, що фахова мова є взаємопов'язаною і залежною від загальновживаної мови, оскільки вона ґрунтується на ній і виходить із неї. Фахові мови не утворюють самостійну або повністю відокремлену систему від загальновживаної мови; натомість, вони представляють собою функціональні відгалуження цієї мови, обладнані ознаками, які роблять їх відмінними від загальновживаної мови.

Основна складність перекладу економічних документів, як будь-якого наукового тексту, становлять переклад термінів, полягає у розкритті та передачі засобами української мови іншомовних реалій. Було би невірним говорити про переклад термінів як таких. Обов'язковою умовою повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту є повне його розуміння.

Певну складність при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою складають лексичні особливості, а саме: використання загальних термінів, спеціальної термінології та термінологічних словосполучень, які в певних випадках, так само як і слова загального вжитку,

набувають багатозначності. Зазначимо, що інколи один і той же термін може мати різні значення. Особливі труднощі для перекладу викликають випадки, коли термін має різне значення в залежності від типу документу, в якому вживається, тоді вирішальним при виборі еквіваленту для багатозначного терміна стає контекст.

З метою уникнення неправильного вибору варіанта перекладу омонімічного терміна, необхідно добре знати ту галузь науки, якої стосується переклад, розуміти зміст терміну англійською мовою і знати термінологію рідної мови, тобто важливими є фонові знання перекладача, а також його вміння шукати нові поняття, які відсутні в словниках, вміти користуватися різними енциклопедичними довідниками, Інтернетом, цікавитися розвитком сучасної науки, розвиватися у професійному плані, можливість проконсультуватися зі спеціалістом у данній галузі. Надзвичайно важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, адже значення терміну обумовлене конкретною тематикою самого тексту оригіналу, а механічне заучування термінів може призвести до значних помилок у перекладі.

Характерною рисою міжнародних економічних документів є широке використання різних скорочень і аббревіатур, при перекладі яких слід пам'ятати, що вони є офіційними, загальноприйнятими та їх не можна довільно змінювати та замінювати.

Встановлено, що з позицій функціональних стилів мовлення міжнародні економічні документи характеризуються особливим стилем, який відрізняє їх від інших типів текстів. Отже, при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою необхідно відобразити саме об'єктивний, неупереджений, позбавлений будь-якого емотивного забарвлення стиль.

Встановлено лексико-граматичні трансформації, які є найбільш вживаними при перекладі міжнародних економічних документів українською мовою. На закінчення можна наголосити, що переклад міжнародних

економічних документів досить складний, але за допомогою доцільних та вдалих перекладацьких прийомів є посильним завданням.

Варто також зазначити, що лексико-граматичні трансформації досить рідко зустрічаються самі по собі. Мається на увазі, що одна трансформація дуже часто вживається в поєднанні з іншою. У деяких випадках, можливе застосування і більше двох трансформацій, що не є порушенням правил перекладу та передачі змісту мови оригіналу. Отже, перекладацькі трансформації заслуговують найдетальнішого аналізу і в майбутніх дослідженнях, оскільки об'єднують в собі доволі широкий спектр методик, стратегій і прийомів, необхідних для надання адекватного, повноцінного еквіваленту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні наукові дослідження в сучасному світі с. 25
<https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=3337901>
2. Абабілова Н. М., (2018). Граматичні особливості перекладу документів міжнародного права. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Випуск 31, Херсон: ХДУ, С. 182–187.
3. Абабілова Н. М., (2017). Відтворення мови документів міжнародного права як перекладознавча проблема. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. Кн. 1. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. С. 113–116.
4. Артикуца Н. В., (2008). Культура правотворчості і мова. С. 45–50.
5. Вихованець І. Р., (1992). Нариси функціонального синтаксису української мови. Київ. 285 с.
6. Кисіль В.І. Юхимець С.Ю. (2014) Типологія перекладознавчих операцій при роботі з діловим дискурсом (англійська, українська, китайська мови).
7. Гордієнко Н. М., Михайленко А. В. (2017). Типологія компенсації як засобу перекладацьких трансформацій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. № 30. Том 2. С. 83–85.
8. Грищенко Я. С., Сидоренко І. А., (2017). Граматичні особливості перекладу міжнародної документації. *Молодий вчений*. № 4. С. 137–141.
9. Дуднік Г., (2013). Англomовні запозичення в українській фінансово-економічній термінології та особливості їх перекладу.
10. Загороднюк А. С., (2014). Способи передачі понять, позначуваних терміном “Law”, українською мовою.
11. Зарума-Панських О.Р., (2001). Англійська лексика міжнародних договорів: структурні, семантичні та дискурсні особливості: автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04. Львів. 21 с.

12. Захарченко Т., (2021). Особливості перекладу англomовної юридичної документації на українську мову.
13. Зелінська Н. В., (1995). До джерел формування сучасного наукового стилю. *Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства*. Львів: Фенікс. 287 с.
14. Карабан В. І., (2004). Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга. 576 с.
15. Карахун Ю. Г., Борковська І. П., (2021). English scientific and technical texts in modern linguistic studies.
16. Кащишин Н. Є., (2011). Особливості перекладу англійських дипломатичних термінів українською мовою. *Іноземна філологія*.
17. Кащишин Н. Є., (2010). Проблема генези терміносистеми сучасного англomовного дипломатичного дискурсу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. Вип. 14.
18. Коваленко А. Я., (2002). Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ: «Фірма «ІНКOC». 238 с.
19. Корунець І. В., (2003). Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця, «Нова Книга». 448 с.
20. Кочерган М. П., (2000). Вступ до мовознавства: підручник. Київ: Академія. 368 с.
21. Ланова О. В., Каплун С. Д., (2010). Переклад спеціальної лексики сфери економіки з англійської мови на українську.
22. Левицький А. Е., (2004). Основи функціональної лінгвістики: навч. посібн. Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ. 124 с.
23. Ледович М. І., (2021). Явище синонімії в англійській економічній термінології: Перекладацький погляд Мілени Іванівни Ледович.
24. Лиса Н. С., Янкова Т. М. Структурно-семантичні особливості сучасної економічної термінології. URL: <http://ukrmova.com.ua/>

25. Логінова Л. В., (2020). Англомовна термінологія в міжнародних правових документах. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 24. Том 2. С. 52–57.
26. Любченко М. І., (2015). Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ». 280 с.
27. Мостовий М. І., (1993). Лексикологія англійської мови: підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови. Харків: Основа. 255 с.
28. Непийвода Н. Ф., (1997). Мова української наукової технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). К.: ТОВ «МФА». 88 с.
29. Нешко С. І. Особливості сприйняття термінологізмів та їх роль у мовленні. URL: <http://www.sworld.com.ua/>.
30. Нікітіна Ф. О., (1978). Семантичні та словотворчі проблеми сучасної термінології. Київ: Видавництво при Київському державному університеті, 32 с.
31. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П., (1994). Українське термінознавство: підруч. для студ. гуманітар. спец. вищ. навч. закл. Л. : Світ. 214 с.
32. Петрина О. С., (2016). Формування та функціонування англомовних та українських терміносистем банківської сфери. Дис. на здобуття наук. ст. канд. філол. н. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів. 202 с.
33. Пілецька Н., (2008). Українська термінологія як об'єкт дослідження. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». Львів. № 620. С. 175–182.
34. Селіванова О. О., (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 716 с.
35. Сидоренко І. Особливості перекладу міжнародної нормативно-правової документації.

36. Тимченко Л. Д., (2007). Міжнародне право: навч. посіб. Університет «Україна». 224 с.
37. Тупиця О. Ю., Зімакова Л. В., (2012). Безеквівалентна лексика: проблеми визначення. *Рідне слово в етнокультурному вимірі* = Native word in ethnocultural dimension: зб. наук. пр. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич: Посвіт. С. 251–258.
38. Фецько І. (2014). Структурні моделі складених термінів із компонентом «музей» (на матеріалі термінології музейництва). *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. № 791. С. 163–169.
39. Чорновол Г. В. (2004). Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Укр. мова”. К., 23 с.
40. Чумак, Людмила, (2006). Акроніми як форма скорочень складної лексичної одиниці. Всеукраїнський науковий форум: *Сучасна англістика: Стереотипність і творчість*: Тези доповідей, Харків: Торсінг Плюс, 2006, С. 201–203.
41. Шелепкова І. М., (2018). Характеристика української економічної термінології на сучасному етапі розвитку. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». Т. 1. Вип. 7. С. 52–56.
42. Шугаєв А. В. Лексико-граматичні особливості перекладу документів міжнародного права. URL.: [http://eprints.zu.edu.ua/17097/1/A. В. Шугаєв.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/17097/1/A._В._Шугаєв.pdf)
43. Ярова Л.О., (2012). Конвенція та декларація ООН і ЮНЕСКО URL.: <https://core.ac.uk/download/pdf/53035649.pdf>
44. Ярова Л.О., (2016). Граматичні особливості англомовних міжнародних документів в аспекті перекладу. *Наукові записки. Серія: філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. Випуск 144. С. 233–237.

45. Ярова Л.О., (2012). Особливості перекладу скорочень в міжнародних конвенціях та деклараціях ООН і ЮНЕСКО. *Наукові записки. Серія: філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. Випуск 104 (1). С. 213–216.
46. Arsentyeva, Elena (2003). Scientific and technical texts as an object of study and analysis. *The Journal of Specialized Translation*, Issue 7 – January 2007
47. Baklazhenko Y., Hnatiuk O., (2022). Legal Terminology: Challenges of English-Ukrainian Translation.
48. Baker, Mona, (2006). *Translation and Conflict: A Narrative Account*.
49. Glushko, R. J., and T. McGrath, (2005). *Document engineering: Analyzing and designing documents for business informatics and web services* The MIT Press, Cambridge, Mass.
50. Kolomiyets L. V., (2017) From Illusory Precision to Fateful Misrepresentation of Meaning in the Translation of Political Documents.
51. Leonardi Vanessa, (2009). *Teaching Business English through Translation*.
52. Mujib Jimoh, (2020). Date formats: a rare headache in the construction of contractual documents.
53. Kovalevska O., (2014). Lexical and grammatical peculiarities in translation of financial terms.
54. Popova O. (2022). Economic and legal discourse paradigm of changes in the xxi century (on the material of Chinese, English and Ukrainian languages).
55. Roberto Basili, Gianluca De Rossi, Maria Teresa Pazienza (2000) *Inducing terminology for lexical acquisition*.
56. Papka D.O., Shevchuk L.O. (2025). English Economic Compound Terms: Analysis of Translation Difficulties into Ukrainian. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції здобувачів освіти і молодих учених: «Відбудова транспортної інфраструктури України»*. НТУ. С. 454–455.
57. Terry Crowley, (2009). *Field Linguistics, A Beginner's Guide* Oxford University Press, Oxford

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

58. Charter of the United Nations.
<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>
59. Free trade agreements <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/economic-cooperation/free-trade-agreements-fta>
60. Sierra Leone: Eighth Review Under the Extended Credit Facility Arrangement, Request for a Waiver of Nonobservance of Performance Criterion, and Financing Assurances Review
<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/11/28/Sierra-Leone-Eighth-Reviewnder-the-Extended-Credit-Facility-Arrangement-Request-for-a-541789>
61. Republic of Nauru: 2023 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Republic of Nauru
62. Oxford Dictionary of Business and Management. L., 2005. 568 p.
63. Oxford Dictionary of Finance and Banking. 3 rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2005. 678 p.
64. The Economics of Banking, by Thent Matthews and John Thompson, published by John Wiley and Sons Ltd, The Atrium, Southern Gate, Chichester, England, 2006. 458 p.
65. The New International Webster's Pocket Business Dictionary of the English Language. Trident Press International, 2000. 318 p.
66. The Oxford Dictionary for the Business World (ODBW). Oxford: Oxford University Press, 1993. 996 p.
67. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади термінів з англomовних міжнародних економічних документів

№	Оригінал англійською мовою	Переклад українською мовою	Спосіб перекладу
1.	abstraction	абстракція	заміна
2.	average cost (AC)	середні витрати	заміна
3.	a/c (account)	рахунок/звіт	компенсація
4.	accelerated depreciation	пришвидшена амортизація	заміна
5.	acceptance report	погоджений звіт	заміна
6.	accountant	бухгалтер	заміна
7.	accountant profit	бухгалтерський прибуток	компенсація
8.	accumulation	накопичення	заміна
9.	accrue	нарощувати	заміна
10.	activism	активізм	заміна
11.	actual employment	фактична зайнятість	заміна
12.	actual investment	фактичні інвестиції	заміна
13.	ad (aggregate demand)	сукупний попит	заміна
14.	ad valorem	за вартістю	заміна
15.	advance	аванс	заміна
16.	advanced freight	додатковий внесок	заміна
17.	advantage	прибуток/вигода	компенсація
18.	advertise	рекламувати	заміна

19.	AFC (average fixed cost)	середні постійні витрати	заміна
20.	affidavit	аффідавіт	заміна
21.	affluence	багатство	заміна
22.	after-sale service	післяпродажне обслуговування	заміна
23.	aggregate supply (AS)	сукупний попит	заміна
24.	agrarian	аграрний	заміна
25.	agreement	угода, домовленість	заміна
26.	agriculture	сільське господарство	заміна
27.	alimony	аліменти	заміна
28.	all in cost	прямі та непрямі витрати	компенсація
29.	allocation	розподіл	заміна
30.	alternative	альтернатива	заміна
31.	analyse	аналізувати	заміна
32.	ar (average revenue)	середня виручка	заміна
33.	assets	активи	заміна
34.	ATC (average total cost)	середні валові витрати	заміна
35.	auction	аукціон	заміна
36.	audit	аудит	заміна
37.	auditor	аудитор	заміна

38.	autarchy	автаркія	заміна
39.	authoritarian capitalism	авторитарний капіталізм	заміна
40.	automation	автоматизація	заміна
41.	avail	аваль	компенсація
42.	backlog of orders	невиконані замовлення	заміна
43.	Balance of National Economy (BNE)	баланс народного господарства	заміна
44.	balance of payments	платіжний баланс	заміна
45.	balance sheet	баланс	заміна
46.	bank rate	облікова ставка	заміна
47.	bankers bank	банк банків	заміна
48.	bank failure	банкрутство банку	заміна
49.	banknotes	банкноти	заміна
50.	bankrupt	банкрут	заміна
51.	bargain	торговельна угода	заміна
52.	barrier to entry	бар'єри до вступу	заміна
53.	barter	бартерна торгівля	заміна
54.	base year	базовий рік	заміна
55.	bear the cost	нести витрати	заміна
56.	benefit	зиск	заміна

57.	bid	пропонування ціни	заміна
58.	intrinsic value	дійсна ринкова вартість	заміна
59.	invest	інвестувати	заміна
60.	investor	інвестор	заміна
61.	invisible hand	невидима рука	заміна
62.	invite tenders	призначати торги	заміна
63.	invoice	рахунок-фактура	заміна
64.	jewel	дорогоцінний камінь	компенсація
65.	jewelry	коштовності	компенсація
66.	joint venture	спільне підприємство	заміна
67.	Bill of exchange	переводний вексель	заміна
68.	Bill of lading (B/L)	коносамент	заміна
69.	Bill of sale	заставна	компенсація
70.	Bill of sight	вексель на пред'явника	компенсація
71.	Bills discounting	облік векселів	конкретизація
72.	blockade	блокада	заміна
73.	bond	облігація	заміна

74.	bonded goods	товари на митному складі	компенсація
75.	bonus	премія	заміна
76.	book-keeper	бухгалтер	заміна
77.	book-keeping	бухгалтерія	заміна
78.	bootlegger	бутлегер	компенсація
79.	borrow	позичати	заміна
80.	brand	торгова марка/сорт	equivalent
81.	branch	філія	Equivalent
82.	Bretton-Woods system	Бреттон-Вудська система	Еквівалент
83.	broker	брокер	Equivalent
84.	brokerage	посередництво	компенсація
85.	budget	бюджет	equivalent
86.	budget deficit	бюджетний дефіцит	заміна
87.	budget line	крива споживчого бюджету	конкретизація
88.	built-in stability	вмонтована стабільність	компенсація
89.	business-cycle	економічний цикл	заміна
90.	business-plan	бізнес-план	заміна

91.	calculate	розраховувати	заміна
92.	cancel	скасовувати	заміна
93.	capital	капітал	заміна
94.	capital consumption allowances	амортизаційні відрахування	компенсація
95.	capital outflow	вивіз капіталу	заміна
96.	capitalization	капіталізація	заміна
97.	career	професія	заміна
98.	cartel	картель	заміна
99.	cash	готівкові гроші	заміна
100.	cash dispenser	банкомат	заміна
101.	cash on delivery	післяплата	заміна
102.	cash settlement	готівковий розрахунок	заміна
103.	catalogue	каталог	заміна
104.	certificate	посвідчення	заміна
105.	certificate of origin	свідоцтво про походження товару	заміна
106.	chamber of commerce	торговельна палата	заміна
107.	change	здача, дрібні гроші	конкретизація
108.	charge	ціна	заміна

109.	charity	благодійність	заміна
110.	chattels	рухомість	Компенсація
111.	cheap	дешевий	заміна
112.	check book	чекова книжка	заміна
113.	checkable deposit	чековий депозит	конкретизація
114.	checking account	поточний рахунок	заміна
115.	cheque	чек	заміна
116.	CIF (cost, insurance, freight)	СІФ (вартість, страхування, фрахт)	заміна
117.	circular flow of income	колообіг доходів	заміна
118.	circulating capital	оборотний капітал	заміна
119.	civilization	цивілізація	заміна
120.	deadline	останній термін	заміна
121.	deal	угода	заміна
122.	dealer	торговець	заміна
123.	dear	коштовний	компенсація
124.	debenture	письмове грошове зобов'язання	заміна
125.	debit	дебіт	заміна
126.	debt	борг	заміна
127.	debt monetization	монетизація боргу	заміна
128.	decentralization	децентралізація	заміна

129.	decision-making	прийняття рішень	заміна
130.	deduction	дедукція	заміна
131.	default	криза	компенсація
132.	default-free bonds	безризикові облігації	заміна
133.	deficiency	недостатність	заміна
134.	deflation	дефляція	заміна
135.	defray	сплачувати	заміна
136.	deliver	постачати	заміна
137.	delivery	поставка	заміна
138.	delivery order	розпорядження щодо поставки	заміна
139.	demand	попит	заміна
140.	demand deposit	внесок до запиту	заміна
141.	demand schedule	графік попиту	заміна
142.	demand-pull inflation	інфляція попиту	заміна
143.	demonetisation	демонетизація	заміна
144.	demonstration	показ	заміна
145.	department	відділ	заміна
146.	deposit	банківський внесок	заміна
147.	depository	депозитарій	заміна

148.	depreciation	амортизаційні відрахування	заміна
149.	deprivatization	деприватизація	заміна
150.	devaluation	девальвація	заміна
151.	develop	розвивати	заміна
152.	Development	DI (disposable income)	компенсація
153.	diamond	діамант	заміна
154.	dictate	диктат	заміна
155.	discount	знижка	заміна
156.	differentiated product	диференційований продукт	заміна
157.	discount rate	облікова ставка	заміна
158.	discretionary fiscal policy	дискреційна фіскальна політика	заміна
159.	discrimination	дискримінація	заміна
160.	diseconomies of scale	негативний ефект масштабу виробництва	заміна
161.	disinflation	дезінфляція	заміна
162.	Disposable income (DI)	післяподатковий дохід	заміна
163.	dissolution of a company	розпуск	заміна

164.	distribute	розподіляти	заміна
165.	distribution	розподіл	заміна
166.	diversification	диверсифікація	заміна
167.	dividend	дивіденд	заміна
168.	division of labour	поділ процесу праці	заміна
169.	double	подвоювати	компенсація
170.	draft	проект	заміна
171.	dues	внесок	заміна
172.	dumping	демпінг	заміна
173.	durable good	споживчий товар тривалого користування	Конкретизація
174.	duration	термін дії	заміна
175.	duty	податок	заміна
176.	duty-free	звільнений від сплати мита	конкретизація
177.	EAN (European Article Number)	Європейський артикул	заміна
178.	earnings	заробіток	заміна
179.	easy money policy	політика „дешевих” грошей	заміна

180.	EBRD	Європейський банк реконструкції та розвитку	заміна
181.	economic	економічний	заміна
182.	economic benefit	економічний ефект	конкретизація
183.	economic conditions	господарська кон'юнктура	заміна
184.	economic development	економічний розвиток	заміна
185.	economic growth	економічне зростання	заміна
186.	economic incentives	економічні стимули	заміна
187.	economic integration	економічна інтеграція	заміна
188.	economic model	економічна модель	заміна
189.	economic mechanism	економічний механізм	заміна
190.	economic-organizing production relations	організаційно- економічні виробничі відносини	конкретизація

191.	economic policy	економічна політика	заміна
192.	economic profit	економічний прибуток	заміна
193.	economic regime	економічний режим	заміна
194.	economics	економікс (наука про використання ресурсів)	заміна
195.	economic system	економічна система	заміна
196.	economies of scale	економія масштабу виробництва	заміна
197.	economy	економіка	заміна
198.	economy anticyclic regulation	антициклічне регулювання економіки	конкретизація
199.	economy of participation	економіка участі	заміна
200.	economic security of enterprise	економічна безпека підприємства	конкретизація
201.	economic security of state	економічна безпека держави	конкретизація

202.	ECU (European Currency Unit)	європейська грошова одиниця	конкретизація
203.	EEC (European Economic Community)	Європейська економічна співдружність	заміна
204.	effect	вплив	заміна
205.	effective	ефективний	заміна
206.	effectiveness	ефективність	заміна
207.	efficiency	дієвість	заміна
208.	engage	наймати	заміна
209.	employment	зайнятість	заміна
210.	equilibrium position	рівноважне становище	конкретизація
211.	equity capital	капітал у вигляді акцій	конкретизація
212.	equivalent	еквівалент	заміна
213.	establish	організовувати	заміна
214.	estate	активи у вигляді нерухомого майна	заміна
215.	estimate	оцінювати	заміна
216.	face value	номінальна вартість	конкретизація

217.	facilities	засоби обслуговування	конкретизація
218.	factor incomes	факторні доходи	заміна
219.	factoring	факторинг	заміна
220.	factors of production	фактори виробництва	заміна
221.	factory	виробнича організація	заміна
222.	fair	ярмарок	заміна
223.	fallacy	логічна помилка	заміна
224.	family budget	сімейний бюджет	заміна
225.	FAO (Food and Agriculture Organization)	Організація з питань продуктів харчування та сільського господарства	конкретизація
226.	farmer	фермер	заміна
227.	FC (fixed cost)	постійні витрати	заміна
228.	feasibility study	техніко- економічне обґрунтування проекту	конкретизація
229.	feature	риси	заміна

230.	fee	внесок	заміна
231.	fictitious capital	фіктивний капітал	заміна
232.	final goods	кінцева продукція	заміна
233.	finance	фінансувати	заміна
234.	finances	фінанси	заміна
235.	financial leverage	фінансування інвестицій за рахунок позик	конкретизація
236.	financial support	фінансова підтримка	заміна
237.	financial year	фінансовий рік	заміна
238.	fine	штраф	заміна
239.	firm	фірма	заміна
240.	first-need goods	товари першої необхідності	конкретизація
241.	fiscal policy	фіскальна політика держави	конкретизація
242.	five fundamental economic questions	П'ять фундаментальних економічних питань	конкретизація
243.	fixed capital	основний капітал	заміна

244.	fixed cost (FC)	постійні витрати	заміна
245.	fixed exchange rate	фіксований валютний курс	заміна
246.	fixed resource	постійний ресурс	заміна
247.	floating (flexible) exchange rate	„плаваючий” (гнучкий) валютний курс	конкретизація
248.	floating capital	оборотний капітал	заміна
249.	FOB (Free on board)	умова поставки	конкретизація
250.	Food and Agriculture Organization (FAO)	Організація з питань продуктів харчування та сільського господарства	конкретизація
251.	force majeure	форс-мажор	заміна
252.	forecasting	прогнозування	заміна
253.	foreign	іноземний	заміна
254.	forfeit	штраф	заміна
255.	foundation documents	установчі документи	конкретизація
256.	franchising	франчайзинг	заміна

257.	free	безплатний	заміна
258.	free good	вільний, неекономічний товар	конкретизація
259.	gain	прибуток	заміна
260.	gap of assortment	нестача асортименту	конкретизація
261.	GDP (Gross Domestic Product)	ВВП, валовий внутрішній продукт	заміна
262.	General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)	Генеральна угода про тарифи та торгівлю	конкретизація
263.	general price level	загальний рівень цін	заміна
264.	gentlemen's agreement	джентльменська угода	заміна
265.	gift	подарунок	заміна
266.	global economy	глобальна економіка	заміна
267.	globalization	глобалізація	заміна
268.	global problems	глобальні проблеми (економіки)	конкретизація
269.	GNP (Gross National Product)	ВНП – валовий національний	заміна

		продукт	
270.	goals	цілі, завдання	конкретизація
271.	gold flow	рух золота між різними країнами	конкретизація
272.	goods	товари	заміна
273.	goods available for sale	товари, наявні для продажу	конкретизація
274.	govern	керувати	заміна
275.	government	уряд	заміна
276.	government purchases	державні закупівлі	заміна
277.	grant	субсидія	заміна
278.	graph	графік	заміна
279.	grasham's law	закон Грешема	заміна
280.	gross income	валовий дохід	конкретизація
281.	growth	зростання, приріст	заміна
282.	guarantee	гарантія	заміна
283.	holding company	холдингова компанія	заміна
284.	home banking	хоум бенкінг	заміна
285.	household	домогосподарство	заміна
286.	human capital investment	інвестиції в людський капітал	заміна
287.	hunch	інтуїція	заміна

288.	hypothecation	іпотека	заміна
289.	implement	виконувати	заміна
290.	implements	знаряддя, засоби праці	заміна
291.	implicit costs	непрямі витрати	заміна
292.	import	імпорт	заміна
293.	income	дохід/виторг	заміна
294.	income policy	політика доходів	заміна
295.	increasing returns	зростаюча віддача	заміна
296.	indemnify	відшкодовувати збитки	заміна
297.	independent goods	незалежні товари	заміна
298.	indifference curve	крива байдужості	заміна
299.	supplier	постачальник	заміна
300.	supply	пропозиція	заміна
301.	supply schedule	графік пропозиції	заміна
302.	surplus	надлишок	заміна
303.	synthesis	синтез	заміна
304.	System of National Accounts (SNA)	система національних рахунків (СНР)	Заміна